

11
6

MOFATLHOSI

MOFATLHOSI

BUKA II

Ya

GO ITHUTA GO BUISA

Kgatiso ya IV

Published by the Hermannsburg Mission Book Depot
P. O. Box 76, Rustenburg, Transvaal

Printed by The Mission Press, P. O. Moorleigh, Natal — 1956

Mošwešwe
Kgosi ya Basotho kwa Lesotho (Basutoland)

924)
18/58

Bantu Studies Dept

1. MOFATLHOSI

1. Bana, a lo itse Mofatlhosi?
Bana ba me, a loa mo tlhaloganya?
A kampo lo kile lwa mo utlwela
Mo go ba bangwe, ba bua kaga gagwe?
Lo nkutlweng tlhe, ke mo lo tlhalosetse,
Ke mo lo bolelleng, lo mo itse.
2. Mma ngwana ké ene Mofatlhosi,
Mofatlhosi ké mogodisi wa ngwana;
Ké mopepetletsitsi le mmotaboti,
Le gona ké mogomotsi wa ngwana.
Ga go na ngwana yo ' sa fatlhosiwang,
Buka e, le yona mofatlhosi.
3. Mofatlhosi o pelotelele;
Motho a belega bana, ké mmapelolo.
Bana baa tshwenya, bana ga ba utlwe;
Gale mofatlhosi o pelo tota,
Ngwanyana wa gagwe ga kea lela;
Mofatlhosi ké mma bana botlhe.
4. Mofatlhosi, sejese sa bana,
Ga ' time ope, o fa banyana botlhe,
Ga ' fete ngwana ope a le tlala;
Gale mofatlhosi o na le pelo.
Mofatlhosi yo e leng mogodisi
O jesa bana dimonamone.
5. Bana, lo rate batho ba botlhe!
Lo se lebale Mofatlhosi wa lona!
Nkabe e se ene, nkabe lo se yo!
Nkabe e se ene, nkabe lo sule.
Lo nkutlwe, Setumo, kge lo fosetse,
Lo bo lo bolelle le ba bangwe.

6. Ere lo ba bolela, lo re:
“Mogodisi wa rona o teng sekolong,
Le kwa sekolong go na le mma bana.”
Ere ' o ratang, a tle a tl'o mmona,
Ngwana yo ' ratang, a tle a fatlhoswe,
Ere ' o sa rateng, a bopame.

2. KGOSI E E MOLEMO

Go kile ga bo go le kgosi e kgolo kwa mafatsheng a a kwa moseja ga lewatle ya batho basweu. E ne e busa setšhaba se segolo, mme e le kgosi e e molemo thata. Ebile e ne e le senatla mo tllhabanong, e itse go dirisa tšhaka le lerumo. Fela go tshola pene, le go kwala ka yona go no go e palla. Mo metlheng eo ya bogologolo thuto e ne e ise e ate mo bathong. Bontsi jwa batho ba setšhaba sa yona ba na ba sa kgone go buisa le go kwala.

Kgosi jaanong ya ithaya ya re: “Ke tshwanetse go aga matlo a thuto mo lefatsheng la me, gore ke khutlise bokoa jo!” Jaaka e ne e gopotse, ya dira jalo, ya aga dikolo tse dintsi mo lefatsheng lotlhe la yona. Mme ya laola go re, bana botlhe ba bahumi le ba bahumanegi ba tsene mo sekolong go rutwa.

Bana ba bahumi ba akanya ba re: “Oaii! Re kabo re ithutelang! Thuto ga e na molemo ope, ké go itapisa fela, le go itshwenya. Re humile madi le dithoto, ebile bagolo ba rona ké batlotlegi. Ka ntlha ya tseo kgosi e tlaa re itumella.” Bana ba bahumanegi bona ba ithuta ka tlhoafalo e kgolo, gonne ba ne ba se na lehumo le eseng tlotlego, tse ba ka ikgantshang ka tsona. Kgosi e ne e sa gopole jaaka bana ba bahumi, gonne dikolo tsa yona e ne e sa di agela lefela.

E kile ya tsena mo sekolong, gore e bone kafa bana ba tswelelang ka teng mo thutong. Erile e ntse e ba tlhatlhoba, ya simolla go ba tlhaola. Ba

ba ithutileng ka tlhoafalo, ba tsweletse pele mo kitsong, ya ba baya kafa seatleng sa yona se se siameng. Mme ba ba botshwakga, ba ba sa itseng sepe, ya ba baya kafa seatleng sa molema. Joo nna! Ga latlhega bana ba bahumi, gonne e ne e le bona ba ba botshwakga.

Mme kgosi ya tuka bogale, ya ba omanyana thata ya re: "Basimane ké lona, a lo gopola go re, diaparo tsa lona tse dintle le lohumo lwa lona lo logolo di ka lo thusa? Ha lo sa ithute ka tlhoafalo, ga ke dire sepe ka lona, gonne ga lo na thuso epe go nna." Ba ba ithutileng ka tlhoafalo bona ya ba itumela, ya ba leboga, ya ba boka ya re: "Ahee, banaka! Ke itumela thata kaga lona. Tswelelang jalo, mme lo tlaa fatlhoga, lo tlhalefa, mme morafe o tlaa bona thuso e kgolo ka lona."

3. TOMASE MOTLAPA

Go kile ga bo go le mosimane yo batho ba mo teileng leina ba re, Tomase Motlapa. Rraagwe le mmaagwe ba ne ba mo rometse sekolong ka tsatsi lengwe le le neng le le pila thata. Tomase, Ee, go di tshola o na a di tshotse, dibuka tsa gagwe, fela o na a sa ratane le tsona ka gope. O na a kgatlhwa bogolo ké letsatsi le le monate, a rata dinonyane tse di jewang. Mme yare ka dipanka tsa sekolo di kokonela ka bopopota jwa tsona, le moruti wa bana e le motho yo Tomase a sa mo rateng ka gope, ka aa tle a mo otle, a ya a ikemisa fa tseleng go batla tse a ka tshamekang le tsona.

Morago ga sebakanyana Tomase a bona ntsi ya notshe e batla modula wa dithunya. A e raya a re: "Wena ntsi ya notshe, tlaa, re tshameke!" Mme ntsi ya re: "Ga ke na sebaka. Ha nka tshameka jaanong, nka bolawa ké tlala mo marigeng."

Morago ga moo a bona mpya e tsamaya le tsela, a e botsa a re: "A o rata go tshameka le nna?" Mpya ya re: "Nyaya, ga ke rate. Ke disa ntlo ya

morena wa me, mme ke boela gae jaanong go direla morena we me yo ke mo ratang. Ga ke na sebaka sa go tshameka."

Jaanong Tomase a itatsa mo moriting wa setlhare, a bona thaga e tlhoafetse go aga sentlhaga sa yona, a e raya a re: "Wena thaga, tlaa fano, o tshameke le nna!" Mme thaga le yona ya gana ya re: "Ga ke bone sebaka sa go tshameka, ke tshwanetse go agela bana ba me ntlo, le gona ga ke rate go bidiwa motlapa."

Morago ga moo yare Tomase a tsamaya le tsela, a kgatlhana le pitse e e gogang, a e botsa a re: "A o tlaa tshameka le nna?" Mme le yona ya gana ya re: "Ke na le tiro tse dintsi, le jaanong ke tswa go lema tshimo, gore ke baane le dijo tsa motlha wa mariga." Mme mosimane a e rapela a re: "A ko o eme, gore ke tane mo go wena!" Pitse ya re: "Kana ke go boleletse, ha ke se na sebaka sa go tshameka. Le wena eya tirong ya gago: ha o le motlapa, o tlaa tlhoka, o latlhega mo botsofeng jwa gago."

Tomase a ema, a ikakanya, mme a re: "Ké eng, ha go se ope yo o ratang go nna motlapa? Mme a ké tlaa rutiwa ké notshe, le mpya, le thaga, le pitse, go nna motho wa tiro? Ke tlaa dirang? Bogolo ke tlaa ya sekolong, ke ruta ka tlhoafalo, gore ke tle ke nne motho wa tlotlego, eseng wa tatlhego." Mme Tomase a dira jalo, a tia kafa mmeleng le kafa moeng, a nna motho wa tlotlego le wa molemo, motho yo o ratwang ké Modimo le batho.

4. TSA KWA SEKOLONG

1. Ké se se monate se se thabisang,
Ha go utlwala tshipi e e re bitsang,
Mme e re biletsa go ya sekolong.
2. Re tsoge ka pele, re tswe mo matlong.
Re tsee dibuka, re ye sekolong,
Re tlhoafaletse dithuto pelong.

3. Dithuto ké tse di re tlhalefisang,
Go itse tsa nnete tse di ka thusang
Go re ntsha fifing, go re baya seding.
4. Re rutwa dithuto tse di tshwanetseng,
Re bala dipalo, re buisa bukeng,
Ebile re kwala le mo matlapeng.
5. Ba bangwe ba rona ba re tsweletseng,
Re kwala ka enke le pene bontleng.
Re tshwantsha dithhare le batho bukeng.
6. Re rutwa go itse mafatshe a ' teng.
Mawatle, dinoka, le metse mo teng,
Le kafa lefatshe le bopegileng.
7. Re rutwa difela tse di natefang,
Dipelo tsa rona di thabe jang!
Re bake Morena yo o re ratang.
8. Mme ha re feditse dithuto s'kolong,
Re boela kwa gae ka thabo pelong.
Re leke go phela tse di rutilweng.

5. PHOKOBYE LE MAUDU LE PHIRI

Ga twe, ekile yare e le Phokobye le Maudu le Phiri, bao, ka boraro jwa bona, ba bo ba tlhorisiwa ké batho ka go ba tsoma ka dintša. Ka moo ba loga maano go itshireletsa kgatlhanong le polao e e ntseng jalo. Ba ne ba lemogile go re, go botoka go ka itse puo ya batho, gore ere ha ba tla ka dintša tsa bona, ba ba utlwe, ha ba bua le dintša tseo ba re: "Koo, koo, koo!" Ba loga maano a go ya motseng wa batho, gore ba ye go ithuta Setswana teng.

Erile ba atamela motse, ba bona banna ba lekgotla ba ntse fa tlase ga setlhare, ba seka molato mongwe. Ba tshaba go atamela teng ka go boifa batho. Phokobye a re: "A re yeng, banna, re ye go ithuta

Setswana!" Maudu le Phiri ba gana, ka ba boifa batho. Phokobye a ba tlogela, a ikela teng a le nosi, a ya a iphitlha ka fa morago ga setlhare se se leba-ganyeng le sa kgotla.

O fitlhetsa monna mongwe mo lekgotleng a eme ke dinao a re: "Rona ba bararo." Phokobye a boela ka bonako kwa bankaneng ba gagwe a re: "Banna, ke itse Setswana, utlwang fa: Rona ba bararo." Maudu a re: "Le nna kea ya." A fitlhela monna yo mongwe a bua a re: "Ka ntlha ya kgetsana ya madi." Le ene a sianela kwa go ba bangwe a re: "Setswana le nna kea se itse, nkutlweng, ka re. Ka ntlha ya kgetsana ya madi." Phiri la bofelo a ya motseng le ene, mme le ene a fitlhela monna yo mongwe gape, yo a reng: "Ebile ga go nnete e e phalang e." Le ene a fitlha a bolela se a se itseng. Jaanong ba tsamaya ba tlolatlola ka boitumelo, ba ntse ba bolela Setswana se ba se itseng; mongwe a re: "Rona ba bararo," yo mongwe a re: "Ka ntlha ya kgetsana ya madi," yo mongwe gape a re: Ga go nnete e e phalang e."

Erile ba setse ba tsamaile sebaka, ba fitlhela motho a sule, mme ba rata go mo ja. Ga bo go tla leotlana la Mmuso, e leng lephodisa, le batla motho yo go tweng a timetse. Ha a mmona, a ba botsa go re, motho yo, o bolailwe ké mang. Ga bua Phokobye, a re: "Rona ba bararo." Leotlana la re: "Ka ntlha'ang?" Maudu a re: "Ka ntlha ya kgetsana ya madi." Lephodisa la botsa gape la re: "A ké ka ntlha ya kgetsana ya madi fela? Phiri a re: "Ebile ga go nnete e e phalang e."

Leotlana la Mmuso la be le ba tshwara, le ba isa lekgotleng. Moatlhodi le ene a fitlha a ba botsa dipotso tseo ba di boditsweng ké leotlana, mme ba nna ba araba fela, jaaka ba ne ba arabile leotlana la Mmuso. Moatlhodi a lemoga, ha ka boraro jwa bona ba sa itse Setswana ka gope. Mme a ba lesa, gore ba tsamaye.

6. TSHETLO

Dinotshe di ratiwa thata ka ntlha ya tswina ya tsona. Ké gona ka moo re ka fitlhelang basimane ba tsamaya mo nageng, ba di batla ka tlhoafalo go tsamaya ba bone phalo ya tsona. Mme ga se batho fela, ba ba ratang dinotshe, ebile di ratwa ké dilo tse dintsi tsa naga. Sebatana se se ratang dinotshe bogolo go tse tsotlhe ké kgogo.

Mono Afrika go nonyane e e ratang dinotshe thata. Nonyane eo e bidiwa tshetlo. Ka bogolo le ka mmala tshetlo e tshwana thata le ntšhare, mme mo mogatleng wa yona e na le diphofa tse di tshweu jaaka mmapaile yo kwa Kgalagadi a bidiwang moselakatane.

Tiro ya tshetlo ké go batla dinotshe le go di bontsha batho. Ga go thata go yona go bona phalo, gonne e ya kwa metsing, mme e nne koo, e letile dintsi tsa dinotshe, gore di tle go ga metsi. Ha ntsi ya notshe e gile metsi, e boela kwa phalong, tshetlo e ele tlhoko thata go re, e fofela ntlha efe. Ere kwa e timelelang teng, e fofele gona, e lete e nngwe e e tlaa fetang teng, gore le yona e bone kwa e fofelang teng. Mme e dire jalo go ya e be e bone phalo.

Ha e bonye phalo, ga go e thuse sepe, gonne ga ea nonofa go epa dinotshe, le go di rafa. Ké gona ka moo e tshwanetseng go batla yo o ka e thusang, a epa, a ntsha dinotshe, a e tlogelela lomepe. Kgogo le ha e nonofile go ntsha dinotshe, tshetlo ga e ke e e bitsa, gonne e ka e tima. Mme e bitsa motho, ka e itse go re, o tlaa e abela.

Ha tshetlo e isa motho kwa phalong, e tsamaya e bitsa, e ntse e re "tleke, tleke, tle, tleke, tleke," e tswa mo sethareng se, e fofela pele mo go se sengwe. Mosimane yo o e setseng morago, ha e rata go mo timelela, o letsa molodi, mme yona e arabe ka go bitsa thata, gore a utlwe kwa e leng teng, gore e be e mo fitlhise fa phalong. Fa phalong e tlaa bitsa ka lentswe le lesesane, gore motho a itse, ha a fitlhile.

Jaanong e tlaa nna mo setlhareng gaufi le phalo, e didimetse, e letile ha dinotshe di rafiwa. Ha di sena go rafiwa, motho a ile, e tlaa fofela teng, e batla se e se beetsweng. Temalo ya barafi ba dinotshe ké go e beela lomepe lwa dinotshe gongwe lwa mana; mana ké a e a ratang bogolo.

Gangwe le gape tshetlo ya tle e ise motho kwa nogeng e kgolo gongwe kwa nkweng; mme ga go itsiwe go re, ké ka ntlha ya eng. Bangwe ba re, e rata go re, motho a bolaye dilo tseo, ka ntlha ya go re, di gaufi le sentlhaga sa yona, mme e boifa go re, di tlaa e jela mamphorwana. Ba bangwe gape ba re, e rata go re, dilo tse di bolaye motho, ka a kile a e tima dinotshe. Mme ga go ope yo o ka bolelang ka tlhomamo. Le ha go ntse jalo o itise, ha o latela tshetlo, gore o se wele dilo tse di boitshegang.

7. TSHETLO LE SENWABOROPHI

Ga twe, bogologolo go kile ga nna tlala e kgolo mo setšhabeng sa dinonyane, e e batlileng go fetsa setšhaba sotlhe sa bomorwa nong. Dinonyane di ne tsa falla, tsa fofela kwa le kwa, go batla seo di ka se jang; di fofa ka masomosomo le ka mefuta ya tsona.

Morago tsa tlhakatlhakana, nngwe le nngwe ya timellwa ké mofuta wa ga bo yona. Nngwe le nngwe e ne ya ipatlela motswalle, gongwe mokgotse, mo mefuteng e mengwe ya dinonyane, e e ka phelang le yona.

Ka tsatsi le lengwe yare Tshetlo a ntse a le nosi, le ena a batla motswalle, a bona Senwaboropi a feta. Tshetlo a re:

"Tleke, tleke, tleke, O se mphete,
Wena wa'abo godi la morobe!
Ke fano, ngwana'abo mmapaile,
Tlhoka mmoni wa morwa nonyane!"

Senwaboropi a re:

“Tsuii, tsuii, tsuii, phaladi a’abo nonyane,
Phaladi a’abo gaba la mpa, mmata!
E sentse tšhaba sa’abo morwa nong,
Setso sa godi la’abo moropa!”

Dinonyane tse pedi tse, Tshetlo le Senwaboropi, tsa simolla go phela mmogo ka go tswa ka metlha go ya tso mong, le go sela seo di ka se jang. Nngwe ha e bonye pele, e ne e bitse e nngwe, di abelane se se bonyweng. Ha e le nako ya go robala, di nne di robale mmogo, gore di utlwisanye bothitho.

Morago ga sebaka se seleele tsa tswela kwa kgakala go ya go tsoma; tsa bona kgama, tsa e koba, tsa ba tsa e tshwara la bofelo, tsa e bolaya. Bakeng la go re, di ne di sianye thata, di lapile tsa nna fa fatshe go ikhutsa. Erile ha di ntse di tsere kgang di buisanya kaga loso lwa kgama, tsa simolla kgang le ntwana, tsa baka phologolo eo. Tshetlo a re: “Phologolo ké ya me.” Senwaboropi le ene a re: “Phologolo ké ya me, ka nnete ké ya me, ke e bolaile. Bona, o tlhoka lerumo le o tlihang ka lona.”

Ha di ntse di ganetsanya, tsa utlwa modumo o mogolo wa setšhaba se segolo sa dinotshe. Yare Tshetlo a ntse a gana, a re: "Phologolo ké ya me", Senwaboropi a re: "A re ke re ye mo motseng o mogolo o, o baatlhodi ba ona ba ka re athololang, gore re itse go re, phologolo ké ya ga mang."

Mme dinonyane ka bobedi jwa tsona tsa ya kwa motseng wa dinotshe. Kgosi ya dinotshe ya athola mo kgotleng ya re: "Nnete, phologolo ké ya Senwaboropi; bonang lerumo la gagwe ké le leleele, le a bolaileng phologolo e ka lona. Wena Tshetlo, ga o na lerumo, phologolo o ka e bolaya jang?"

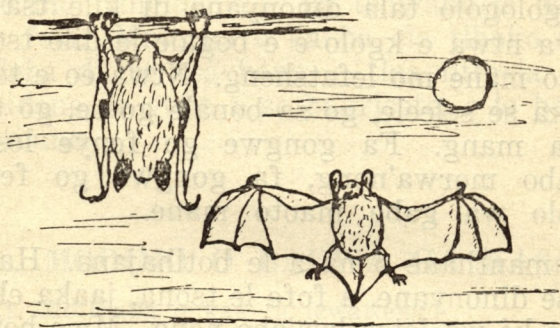
Go tloga ka ona motlha oo Tshetlo a simolla go ila setšhaba sa dinotshe a re: "Ha lo nkatlholo jaana, wena kgosi yo dinotshe le lekgotla la gago, motse wa lona ga o kake wa ema le eseng gangwe. Ke tlaa o biletsa setšhaba se sengwe se se tlaa o thubang." Senwaboropi a re: "Ka tsatsi le o bitsang setšhaba seo sa batho, le nna ke tlaa be ke le teng, gore ke thuse dinotshe, di se senngwe." Tshetlo le Senwaboropi ba ilana jalo.

Lefufa leo le sa le teng le ka yeno. Ha Tshetlo a biletsa batho dinotsheng, Senwaboropi oa mmona, a mo leleke thata. Ké tsona tseo tsa boTshetlo a bommapaile le Senwaboropi a bogodi la bomoropa.

8. MAMANTHANE

Ha ka mantsiboya letsatsi le wetse, mme go simolla go fifala, dinonyane tsona di ile marobalong a tsona, mamanthane o tswa mo phitlhong ya gagwe, gonne ké selo sa bosigo. Ka a tshaba lesedi la letsatsi le mogote wa lona, o tlhola a iphitlhile mo dikgageng, le mo ditlhomesong tsa matlo kwa go leng lefifi, ebile go se bothitho. O batla fa a ka itshwarellang teng ka maoto a morago, me a tlhole a lepeletse, tlhogo e ile kwa tlase, a letile go re, bosigo bo tsene.

Ha lefifi le tsenye, menang, le dikhukhwane, le tshole, le dilonyana tse dingwe tse di senyetsang batho, di simolla go fofa, gonne le tsona di rata lefifi; mme ké tsona tse e leng dijo tsa mamanthane. O na le matlho a a bogale go di bona pila, ha di fofa, le ha e le mo lefifing le lentsho. Ditsebe tsa gagwe ké tse dikgolo, ké gona ka moo a utlwang thata. O utlwa monang, ha o fofa, o sa ntse a le kgakala le ene, a o late, a o tshware, a o je. Ka moo o dira tiro e e niolemo, mme ga aa tshwanela go bolawa.

Ha re bona mamanthane a fofa, re ka re ké nonyane; mme ha re mo tshotse ka seatla, re tlaa bona ka bonako, ha e se nonyane, gonne o tshwana thata le legotlo. Tlhogo ya gagwe, le mmele wa gagwe, le boboya jwa gagwe, le maoto a morago a gagwe, tsotlhe tse ké tsa legotlo fela. Mme maoto a pele ona ga a tshwana le a legotlo, gonne a legotlo a na le dinala tse ditelle, gore le tle le kgone go epa mosima wa lona ka tsona. Mamanthane ene maoto a pele o a tsholetse go fofa; gonne o na le menwana e meleele, e e tshwaragantsweng ka letlalo le le boleta, le lesesane, jaaka dikgopo tsa mokgele di tshwaragantswe ka masela. Letlao leo le khutlela kwa maotong a morago, mme ké lona diphuka tsa gagwe.

Le ha mamanthane a se na diphofa jaaka dinonyane, le ha go ntse jalo o nonofile go fofa ka bobebe jo bogolo. Dilo tse a di bonang, oa di tshwara, ga di kake tsa mo sia. Mme ka a nna mo mafelong a a maswe, le ene o maswe ka nosi. Ka moo o tletse dinta le ditshitshiri, mme o di tsisetsa batho mo matlung. Ké gona ka moo batho ba sa mo rateng.

9. MAMANTHANE GAPE

Bogologolo tala dinonyane di kile tsa bo di lwa ntwana e kgolo e e bogale le dilo tse di maoto mane mo lefatsheng. Ntwana eo e tsere sebaka se seleele, go sa bonale go re, go tlaa fenyana mang. Fa gongwe go fenye losika lwa'abo morwa'nong, fa gongwe go fenye morolo wa gabo maoto mane.

Mamanthane o na a le botlhajana. Ha go fentse dinonyane, a fofe le tsona, jaaka eketse le ene ké wa lotso lwa'abo nong. Mme botlhe ba ba mmonang ba gakgamale go re, ké dinonyane ya mofuta mang. Mme ha go fentse bo maoto mane, le ene a tsamae fa fatshe ka maotwana a gagwe, a itshemile legotlo.

Morago ga sebaka se seleele tsa khutlisa ntwana, tsa utlwana, tsa dira kagiso. Jaanong tsa lemoga bolotsana jwa mamanthane, tsa mo tlhoa. Ha a re, ké wa losika lwa'abo maoto mane, a lelekwe ke katse, ka e le yona e e beilweng go re, e gane, ha mamanthane a ka nna le tsona. Mme ha a re: ke tshabela kwa dinonyaneng, a fitlhele kwa teng go beilwe lerubitshi go re, le mo kobe, le mmolae.

Ké ka ntlha ya moo, ha mamanthane a iphi-
tlha motshegare otlhe, bosigo gona a iphofele
a le nosi fela; ga a ratwe ké ope.

Go batho ba bantsi ba ba tshwanang fela
le mamanthane. Mamanthane ga re itse go
re, a ké nonyane gongwe a ké legotlo. Le
batho bao ga re itse go re, a ké bakrisete
gongwe a ké baheidene. Ha ba le mo bakri-
seteng, ba rata go nna bakrisete le bona, ere
ba le mo baheideneng, ba tshwane le bahei-
dene fela. Mme ha o ka ba ela tlhoko pila,
wa leba ditiro tsa bona, o tlaa fitlhela e se
baheidene, le gona e se bakrisete, e le boma-
manthane.

10. MODIMO O BAKWA GA KAÊ?

1. Motlhaba o kaé fa lewatleng?
Naledi di kaé phuthologong?
Dilwana di kaé mo lefatsheng?
Dipeni di kaé mo pontong?
2. Go kaé madi mo ditshikeng?
Go kaé motlhwa mo seolong?
Go kaé matlhare mo sekgweng?
Go kaé majang mo mafulong?
3. Mebitlwa e kaé mo magoreng?
Dithaga di kaé mo masimong?
Ditlhapi di kaé mo dinokeng?
Dithole di kaé mo ledimong?
4. Go kaé ditlhaka mo beibeleng?
Lorato lwa Jesu lo ntse jalo!
Go kaé dinakwana (minutes) mo ngwageng?
Modimo o bakwa go le kalo!

11. SEBUA MAAKA GA SE DUMELWE

Go kile ga bo go le mosimane mongwe, e le modisa wa dinku le dipodi. Gaufi le motse wa gabo go ne go le lesu le legolo; lesu leo le ratwa ke dihutsana thata, ka go ne go le mafulo a a monate mo go lona, mme dipodi di sa tlhoke phure. Mosimane ka tsatsi le lengwe a tlelwa ke mogopolo wa go re: A nke ke fore batho ba motse, gore ke tle ke ba tshege. A tloga ka lebelo, a sianela kwa motseng, a itira ekete o tshogile, a ntse a kua a re: "Phiri! Phiri! Tlaang, thusang! Phiri e tseneletse dinku, ea di fetsa!"

Banna ba motse le masogana, erile ba utlwa mogosi wa mosimane, ba tloga ka bonako, ba tabogela teng, gore ba bolae phiri eo, ba tlhatlole dipodi le dinku mo polaing. Fela yare ba fitlha kwa go tsona, ba fitlhela dipodi le dinku di ntse di fula ka kagiso, phiri e se teng. Mosimane a ba tshega, a re: "Ke ne ke tshameka fela, ke re, kea lo fora."

Morago ga sebaka sa malatsi a se kae, mosimane a dira gape fela jaaka ga ntlha. Batho ba motse ba sianela dipoding, gore ba di thuse, mme le gona ba fitlha ba tshegwa ke mosimane.

Ka tsatsi le lengwe morago ga moo nkwe ya be e kgabola mo mafelong ao. Ha e bona dipodi, ya wela mo go tsona, ya bolaya e, ya bolaya ele, ya bolaya le ya boraro, tse dingwe tsa tshaba, tsa phatlalla, yona e ntse e di tebetse, e bolaya tse e di tshwarang. Gonne nkwe ga e tshwane le tau. Tau e bolaya e le ngwe fela, e e tsee, e ye go e ja fa tlase ga setlhare; nkwe yona e leka go di bolaya tsotlhe, go phele fela e e tshabileng.

Mosimane ene a bo a tlogile ka lebelo, a tshogile thata, a ntse a goa a re: "Nkwe! Nkwe! Thusang! Ruri, ruri, nnete, nkwe e bolaya dipodi! Thusang tlhe, kea lo rapela!" Batho ba motse ba mo tlhokomologa, ka gonne ba re, mosimane yo wa maaka

wa ba a rata go tshameka ka bona gape. Nkwe ya di bolaya fa go boitshegang, tse di phologileng di phatlaletse, di ile le naga.

Motho yo o buang maaka, oa tle a tlelwe ke tse di ntseng jalo. Motho wa maaka, le ha a ka bua boammaaruri, batho ga ba tlhole ba mo dumela.

12. TINTE! TINTE!

Ga twe, go kile ga bo le mosetsanyana mo motsa-neng mongwe. Ka fa segotlong sa ga gabo go na le bodiba jo bogolo jo bo nang le noga e kgolo. Mme mosetsana yoo o na a rata noga eo thata. E ne yare ha batho ba ya masimong, ene a sale mo gae, a re, oa lwala, mme a ipotoke ka dikobo, a robale. Ere ha a itse go re, jaanong batho ba phatlaletse ba botlhe, ga goa sala ope mo gae, a tsoge, a tsee mabele, a sile; a tlhatswe pitsana, a e bee mo isong; a tsee mogopyana, a o gotlhe ka lešaba, gore o be o sale o le mosweusweu. Etlare ha pitsana e bela, a tsaya bupe jo a neng a bo sila, a fage. Ha bogobe jaanong bo budule, o tsaya mogopyana ole, a tshola, a tsaya madila, a a tshela, mme a rwala, a isetsa noga dijo.

Ha a fitlha fa bodibeng, oa opela a re: "Tinte! Tinte! Ka bitsa, ka ba ka lapa. Tinte! Ka ba ka rengwa ke tlhogo. Tinte!" Jaanong noga e arabe e re: "Tlhang oa lela, mothepana! Tlhang oa lela, mothepana!" Mme e tswe mo metsing, e tsee dijo tsele, e di je. Morago, ha e sena go ja, e simolle go tshameka le morwetsana yo. Etlare ha jaanong e itse gore, matsema a boa kwa masimong, ke sebaka sa matlhatlego, noga e boele mo metsing, morwetsana ene a ipotoke ka dikobo gape, a simolle go duma jaaka molwetse. Mme ere batswamasimong ba mmotsa ba re: "O tlhotse jang?" a arabe a re: "Ke sale ke tlhola ke paletswe motshegare otlhe."

Morwetsana yo, o na a dira go fitlhella kgaitsadie a ba a mo lemoge. Ka letsatsi le lengwe kgaitsadie a kopa go tlhola mo gae, gore a tle a bone se mogolowe a se tlholelang mo gae. O na a iphitlha, mme yare go nna motshegare, a bona kgaitsadie a tsoga, a sila, mme a dira fela jaaka metlha. Erile ha bagolo ba tla, a feta a ba bolella tsotlhe kaga kgaitsadie le noga.

Ka moso mosetsana yo a patelediwa go ya masimong, mosimane ene a sala mo gae. Erile e nna motshegare, mosimane a dira jaaka kgaitsadie a tlhola a dira, fela ene a pallwa ke go opela ka lentswe la mosetsana. Ka moo noga ya se ka ya tswa. Jaanong a ya kwa ngakeng, eleng Rankurutsane, a e kopa go re, e mo fe setlhare se se ka dirang lentswe la gagwe jaaka la mosetsana. Rankurutsane a dira jalo.

Mosimane jaanong a ya, a feta a bitsa, a re: "Tinte! Tinte! Ka bitsa, ka ba ka lapa. Tinte! Ka ba ka rengwa ke tlhogo. Tinte!" Noga ya tswa, ya re: "Tlhang oa lela, mothepana! Tlhang oa lela, mothepana!" Erile e sena go tswa, ya fitlhela e se ene, mme mosimane a e bolaya.

13. NOOLWANE

Go kile ga phela mosimane mongwe wa lesogana, a dule diso. Diso tseo di ne di bidiwa dithokolo ka gonne, di tshwana le tsona. Rraagwe le ha a re o mmatlela mosadi, a tlhoboga, gonne makgarebe a mo gana ka ntlha ya diso tseo. Mosimane a utlwa bothoko, mme a bona gore, o tshwanetse go ipatlela ngaka e e ka mo alafang dithokolo tseo. Batho ba mo akanyetsa go re, go na le mosadi mongwe wa ngaka yo o itseng go alafa matlhoko a a ntseng jalo.

Mosimane a ya kwa go ene, a fitlha a mo raya a re: "Mma, nkalafe! Ke bolawa ke dithokolo; ke tlaa go lefa kgomo." Mosadi wa ngaka a re: "Ga

ke na modisa wa go disa kgomo, mme nka itumela, ha o ka tlhaba kgomo eo, wa mpha nama ya yona kafa ke bonang ka teng." Mme mosadimogolo a alafa dithokolo tsele, a di tsaya, a di lokela mo nkgwaneng. Mosimane a fola, mme a solofetsa mosadimogolo, ha a tlaa mo naya nama. A tsamaya.

Jaanong mosadimogolo a letela go bona nama e tsisiwa kwa go ene, fela ga se ka ga bonala sepe se se ntseng jalo. Mosimane ene a lebala makete ale a gagwe a dithokolo. Mosadimogolo a bona go re, o mo lebetse. Ke ha a bitsa nonyane, ke Mmapaile, a mo rwesa matlhwatlhwa mo maotong, a mo romela kwa mosimaneng ka nkgwana ele e tletse dithokolo, gore a di busetse mo go ene.

Mmapaile a tloga, a ya kwa mosimaneng, a fitlha a bina ka matlhwatlhwa, a ntse a tshotse nkgwana ya dithokolo a re:

"Mosimanetowe, mosimanetowe!

O reile mme, wa re, ke tlaa ntsha nama,

Ke tlaa ntsha nama, ke go naya."

Go rialo a latlhela dithokolo mo go ene, tsa mo tshola, tsa mo tswa gape.

Mosimane a lela, a ya gape kwa mosading wa ngaka, a mo raya a re: "Nthuse, mosadimogolo! Mosadimogolo nthuse!" Yoo a gana, a mo raya a re: "Ga o tshepege, o ntsieditse maloba; tsamaya, o tlaa bona ka go fetsa."

Bagologolo ba re: "Motsietsi o atlholwa ka tsietso ya gagwe."

14. DITHUPA TSE DI SUPANG

Monna mongwe o na a na le bomorwawe ba ba supang. Basimane bao ba ne ba sa phe-disanye pila ka gale. Ba ne ba tlhola ba fa-paana ka mafoko, ba tsositse kgang le dintwa,

mme ka ntlha ya moo tiro ya bona e lale, ka ba sa e dire ka tlhoafalo, ebile batho bangwe ba ba bosula ba ne ba setse ba akantse go re, ka ntwaga ya bona ba ka bona phatlha ya go tsena mo gare ga bona go ba kgaoganya le go ba tseela boswa morago ga loso lwa ga rraabo.

Monnamogolo o lekile go ba kaela, mme ga se ke ga thusa sepe. Jaanong ka tsatsi le lengwe a phutha bomorwawe ba ba supang botlhe, a baya fa pele ga bona dithupa tse di supang, tse di bofagantsweng thata, mme a ba raya a re: "Mongwe wa lona yo o ka robaganyang ngata e ya dithupa, ke tlaa mo duela lekgolo la diponto ka gangwe fela."

Jaanong mongwe le mongwe wa bona a leka ka thata yotlhe ya gagwe go roba ngata eo. Mme erile botlhe ba sena go leka ka boleele, mme ba itapiseditse lefela, ba di busetsa kwa go rraabo ba re: "Goa ganega, re paleditse."

Mme rraabo a ba raya a re: "Le ha go ntse jalo ga go thata ka gope." Go rialo a tsaya ngata, a somola thupa ya ntlha, a e roba, a somola ya bobedi, a e roba, a somola ya boraro le go fitlha go ya bofelo, a ntse a di roba ka nngwe, a sa lapišege. Erile di phatlaleitse fa fatshe, di robegile tsotlhe, bomorwawe ba bua ka lentswe le le lengwe ba re: "Legale ga go thata go dira ka mokgwa o, le mosimanyana a ka di robaganya jalo."

Rraabo jaanong a ba raya a re: "Jaaka dithupa tse, di ne di le thata di sa ntse di tshwaraganye, le lona, bomorwaaka, lo ka

nna thata jalo. Gonne ha kutlwano e lo tshwaragantse, lo tlaa tlhomama, go se ke go nna motho yo o ka lo fenyang. Mme ha kutlwano e see yo, lo tlaa kgaogana, lo tshwana le dithupa tse di supang tse, lo fentswe ke batho, lo phatlaletse jaaka tsona. Thata e kutlwanong, bomorwaaka."

15. POKO YA KUTLWANO

1. Kana go monate jang,
Teng kwa batho ba phelang
Ka kutlwano ditirong,
Maaka a se dipelong.
2. Bao ke ba ba neilweng
Tshegofatsa mo fatsheng.
Ba tlaa phela kagisong
Metlha yotlhe bophelong.
3. Jesu, ba ba timelong
Ba sokolle dipelong;
Mme ba ba ikgaogantseng
Ba kopanye mo meweng.
4. Foo re tlaa go boka jang,
Kgosi e e tlotlegang!
Re le bangwe dipelong,
Re utlwana loratong.

16. MPŠA YA BOIKANO

Morekisi mongwe o na a na le mpša e e boikanyo, e e disang thata. Mpša e, e ne ya nne e tsamae le mong wa yona, ha a ya felo gongwe. Ka tsatsi le lengwe morekisi yo, o na a ile go rekisa dilo tsa gagwe kwa marakeng, mme a amogela madi a mantsi ka tsona, a boela gae, a palame pitse. Madi o na

a a loketse mo pateng ya kobo e kgolo, a e bofeletse fa morago ga gagwe mo pitseng, mpša yona e taboga fa thoko ga gagwe.

Erile a setse a tswelletse pele sebakanyana, dikgona tse di bofileng kobo tsa funologa, mme ya wela fa fatshe, morekisi a sa lemoge. Mpša ya e bona, ya simolla go lla le go bogola. Morekisi le ha go ntse jalo a se ka a e tlhokomela. Yare jaanong mpša e

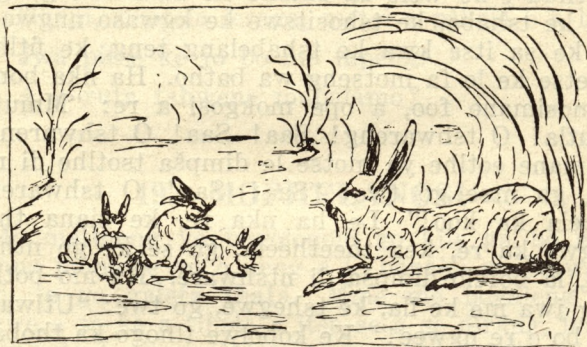
tswelletse go bogola thata, morekisi a e betsa ka thupa ya gagwe. Le ha go ntse jalo mpša ya boikanyo ya se ka ya khutla, mme ya tlolela mo pitseng, ya e loma mo maotong, gore e pallwe ke go tsamaela pele. Ké ha morekisi jaanong a tlelwa ke mogopolo wa go re, mpša ya gagwe ea tsenwa, a ntsha tlhobolo a e thuntsha.

Erile a sena go tswelela gape, a gakologelwa kobo, a fophola kwa morago ga gagwe, mme a tshoga, ka a lemoga, ha kobo ya gagwe e sa tlhole e le teng. Jaanong a boela kwa morago ka bonako. Mo tseleng

a bona motlhala wa madi wa mpša ya gagwe. La bofelo a fitlha fa kobo le madi di oleng teng. A fitlhela mpša e letse fa thoko ga kobo e e disitse. Ha e mmona, ya boka ka mogatla, ya ba ya latswa seatla sa mong wa yona, ya swa. Morekisi a utlwa bothoko ka ntlha ya go re, o ipolaetse mpša, yona e re e mo direla molemo.

17. SELELO SA MMUTLA

Joo, nnaa! Mmutlana wa batho! Ke tlioetsweng! Ke tlaa itheng? Ke tlaa tshabela kae? Gongwe le gongwe ke laletswe ke loso. Motsomi le mpša ya gagwe ba batla go ntshwara, le go mpolaya. Bontsu

le dinonyane tse dingwe di mpona di fofa kwa go-dimo, di itigele mo go nna; bophokojwe baa nkhu-khunela, gore ba ntshware; bophage le bomankgodi bona ba be ba leke go bolaya le banake.

Mme ga go sepe se se mphemelang mo babolaing botlhe ba. Ga ke na go tshabela mo godimo ga setlhare jaaka katse, le eseng go gamela mo mosi-meng jaaka thakadu. Legale ke na le meno a a bogale, ditlhatshana tse dintsi di tlhole di lemoga bogale jwa ona, ha ke di ripa ka ona; fela go itlha-banela ka ona ga ke kgone, kea boifa.

Ha ke utlwa kgwaso, ke setse ke emisa ditsebe tse ditelle tsa me, ke utlwella go re, go tla mang; ere ha ke tlhoka fa nka bobang teng, bogolo ke leke ka lebelo kafa maoto a me a ka kgonang ka teng, ke tshabe. Mo go sianeng, ke nnete, ga go sepe se se ka ntshwarang fela, gono gee e be e le mpša e e lebelobelo. Ebile ke itse go theetheela, gore ke timelle balatedi ba me, mme moo go be go nthusang! Etlaare ngwaga o ise o fele, nna mmutlana wa batho, ka be ke setse ke sule.

Motsomi oa tle a ye go ntalla ka leftishwane la mantsiboya fa tshimong ka tlhobolo ya gagwe. Ha nna jaanong ke ile go itlosa tlala ka mabele a matala a yona, ke sa mmone, a ntshupe ka tlhobolo eo, a re "thuu", ke wele fa fatshe ke sule. Fa gongwe yare ke tshaba, ke tshositswe ke kgwaso nngwe, ebile ke sa itse kwa ke tshabelang teng, ke fitlhele ke setse ke le fa motseng wa batho. Ha nka bonwa ke mosimane foo, a ope mokgosi a re: "Mmutla! Mmutla! O tshwareng! Saa! Saa! O tshwareng!" Tshimane eotlhe ya motse le dimpša tsotlhe di ntebele, go ntse go twe: "Saa! Saa! O tshwareng! Thibela ka koo!" Le ha nka re, ke siana thata gongwe ka re, kea theetheela, go se ke go nthuse sepe, la bofelo dimpša di ntshware. Ha mo botlhokong jwa me ke lla, ke tshegwe, go twe: "Utlwang: A o bo o re ngwee!" Ke kobolwe tlhogo ka thobane, ke bolawe.

Ha e kabo loso lwa rona ebile e le lwa tlotlego, gongwe re bolokwa ka tlotlego, go kabo go isega. Mme jaanong sa rona ha re sule ke go pšhemolwa letlalo, le go ntshiwa mateng; mmele o kgaoganngwe ka thipa, o latlhelwe mo pitseng. Pitsa e gotsediwa mollo, rea apeiwa, mme ha nama e budule, rea jewa, marapo ona a latlhelwe dimpša. Joo, nna! Rona bommutlana'abatho re tshwere bothata jang!

18. DIANE TSA BAGOLOGOLO

1. Mpotse tsa kwa ke tswang, tsa kwa ke yang ga ke di itse.
2. Disela mmapa ga di ratane.
3. Ngwana yo o sa lleng o swela tharing.
4. Ere lo bona dii ja moaparankwe, mahutsana lo itlhoboge.
5. Etlare re re, ke dipitse, ra bona mebala.
6. Setoto se bitsa manong.
7. Ere o gopola tshukudu, o ikame setlhare.
8. Setlhare ga se namelwe ka dikala.
9. Botlhale jwa phala bo tswa phalaneng.
10. Tlhapi, solofela leraga, metsi a pšhele o a bona.
11. Jwa pitse ke jo bo mo mpeng.
12. A o ruta tshwene mapalamo?

19. MOPHELANOSI

Mo metlheng ya bogologolo go kile ga bo go le monna mongwe yo o neng a le bonako go betwa ke pelo, le go galefa thata. Mme mo bogaleng jwa gagwe a se ke a tlhola a itse se a se dirang, bogale bo mo fufaditse. Mme morago, ere ha bogale bo sena go feta, a ikwatlhale se a se dirileng.

O kile a ithaya a re: "Molato o ntlela ka batho ba ke phelang nabo, ke bona ba ba ntukisang bogale. Ha nkabo ba ntesa mo kagisong, nkabo ke le motho yo o bonolo ruri. Bogolo ke tlaa tswa mo bathong, ke fudugela kwa sekgweng se se boteng, ke nna mophelanos, gore ke se ka ka bona ope, le eseng go utlwa ope yo o ka nkgalefisang."

Mme a tsamaya, a ya mo sekgweng, a ipatlela felo gongwe go leng gaufi le molatswana o o elang metsi, gore a ikagele ntlwana teng. Mo tirong ya

go aga a fufulelwa, a tshwarwa ke lenyora. Jaanong a tsaya nkgwana ya gagwe, a ya go ga metsi. A fitlhela felo fa metsi a tlolang lefika teng, a tshologela kwa tlase, a fitlha a baya nkgwana ka fa tlase, gore e tlale.

Nkgwana ya wa, metsi a tshologa. A e baya la bobedi, a e tshegetsa. Nkgwana ya thelela, ya wa gape. Monna a bo a setse a fela pelo, fela a iphenya, a e baya la boraro. Le la boraro ya wa, ya tsholla metsi. Ké ha mophelanosi a betwa ke pelo, a tsaya nkgwana ka bogale jo bogolo, a e thubaganya fa fatshe, a bile a ntse a rogaka.

Erile jaanong a bona dingetana tsa yona di ganyane tikologong yotlhe ya gagwe, a ikgakologelwa, a tshoga thata a re: "Joo, nna lesilo! Ke ntse ke re, bosula bo, bo ntsena pelo ka batho! Kathe ga go jalo! Bo tswa mo teng ga pelo ya me, ke yona e e ntukisang bogale. Ka ntlha ya moo ga ke tlhole ke rata go nna mophelanosi, bogolo ke tlaa boela kwa bathong, gore ba nthuse ka kgakololo e e molemole, ke tle ke fenye pelo e e bosula ya me."

Mophelanosi a dira jalo, a boela kwa bathong. Mme a leka ka thata yotlhe go fenya bogale le go bo thibela, ha bo tsoga mo pelong. A ba a nna motho yo o bonolo, yo o phelang ka kagiso le batho botlhe.

20. PHOKOJWE LE LEGAKABE

Legakabe le kile la bo le ntse mo setlhareng, le tshotse nama ka molomo. Phokojwe yo o nang a feta fa teng a le bona, mme yare ka a rata nama thata, a loga maano kafa a ka le tseelang nama ele ka teng. A le dumedisa a re: "Dumela rra, moo setlhareng! Ke itumela jang, ha ke go bona! Ebile ke gakgametse, ha kajeno o le montle thata, o ikgabisitse ka mmala o o botsho jo bo kadimang.

Fela ke utlwile go twe, o sule lentswe, ga o tlhole o opela ka molodi o o monate ole, o neng oa tle o nkgatlhe ka ona."

Legakabe la itumela thata, ha le utlwa kafa phokojwe a le bokang ka teng, mme la ithaya la re, ke tlaa mo supetsa, ha ke sa swa lentswe, ke sa ntse ke itse go opela jaaka gale. Yare le athlama, le re lea opela, nama ya wela fa fatshe, phokojwe a e tsaya, a tshaba ka yona.

Legakabe la mo sala morago, le lla, le ntse le re: "Mphe nama ya me! Mphe nama ya me!" Iketle tlhe, Morena legakabe! Nama ke ya me, gonne ke mogolo, wena o monnyane. Jaaka o e utswitse, wa e tseela ba bangwe, le nna jaanong kea e go tseela. Ebile ke go le-boga ka seane se se go lebanyeng, o se ithuthe, ke seo sea re: "Morata'o bokwa o tlaa tsie-tsega."

Morago ga sebakanyana, phokojwe a sena go ja nama, a utlwa mala a nna botlhoko, fa a bileng a mo kudupanya. A lela, a nna a re: "Ke bolawa ke mala, joo! Mala a mpolaya!" Mme a sianela kwa go molekane wa gagwe, Mogolodi, yo e neng e le ngaka e e tumokgolo, a o kopa a re: "Nthuse!" Mogolodi erile o sena go tlhotlhoba bolwetse jwa gagwe, wa re: "Motho wa batho, thuso ga e teng, o jele nama e go tshetsweng more o o bolayang go yona."

Phokojwe a re: "Joo, nnaa! ke swelang! Molato ke wa legakabe, ke lona le mphileng nama e e tshetsweng more oo." Mogolodi wa mo fetola wa re: "Kana o le tseetse nama eo ka boferefere, wa ba wa le leboga ka go le naya seane. Jaanong ka o tshwanetse go swa, le nna ke tlaa go naya diane tse pedi, gore o ikgomotse ka tsona. Sa ntlha sea re: "Boferefere ga se papadi." Sa bobedi sea re: Modirathihamololo o tshwanetswe ke tuelo ya gagwe."

21. MOLEMI

Kgosi nngwe e kile ya pagamela kwa masimong. Kwa teng ya fitlhela monna mongwe a lema, a ntse a opela ka boitumelo mo tirong ya gagwe. Kgosi ya mo raya ya re: "Wena o ja monate, monna! Tshimo e o e lemanang e, a ké ya gago?" Molemi ka a sa itse kgosi, a araba a re: "Ga ke a huma jalo, ke lemela tuelo." Kgosi ya tswelela go botsa ya re: "O duelwa bokae ka letsatsi?" Molemi a re: "Mašeleleng a a ferang meno mebedi." Kgosi ya re: "Mme tlang ga se tuelo e kgolo! A e go lekanye?" Molemi a re: "O botsa go re, e a ntekanye? Ebile ke dira

le disele ka yona." Kgosi ya re: "Jang?" Molemi a tshega a re: "Ha o rata go itse moo, ke tlaa go bolela: Mašeleng a mabedi go phela nna le mosadi ka ona; a mabedi ke lefa ka ona molato o mogologolo; a mabebi ke a adima ba bangwe; a mabedi ke a aba ka ntlha ya Modimo."

Jaanong kgosi ya re: "Seo ke nyepo go nna, e ke palelwang ke go e phutholola." Molemi a re: "Mme ha e go palla, o tlaa e phuthololelwa ke nna: Ke na le bagolo ba me ba babedi kwa gae, mme ka ba ntlametse ke sa le ngwana, ke se na thata, le nna ke tshwanetse go ba tlamela jaanong ka ba tsofetse, ba se na thata. Ké ona molato o ke o lefang ka mašeleng a mabedi. Gape ke na le bana ba me, ba ke ba lefelang sekolo, gore ba rutiwe tsa molemo le tsa Modimo, mme ba tlaa direla nna le mosadi wa me molemo, motlhang ba godile. Ké ona mašeleng a ke a adimang ba bangwe. La bofelo ke na le bokgaitsadiake ba babedi ba ba lwalang. Ga se go re, ke tshwanetse go ba tlamela, mme ke dira jalo ka ntlha ya Modimo."

Karabo e ya kgatlha kgosi thata, mme ya re: "Ke itumela thata go utlwa tseo. Mme le nna jaanong ke tlaa go beela nyepo. A o setse o kile wa mpona?" Molemi a re: "Nyaa, ga ke ise ke go bone, le ha e le gangwe fela." Kgosi a re: "Mme jaanong, etlaare go ise go fete dinakwana di le tlhano, o tlaa bo o setse o mponye ga masome a matlhano, mme o tlaa tsenya mo pateng ya gago masome a matlhano a ba ba tshwanang le nna."

Molemi a re: "Seo ké nyepo e ke palelwang ke go e phutholola." Kgosi ya re: "O tlaa e phuthololelwa ke nna." A tsenya seatla mo pateng, a ntsha dipapetlana tsa gouta di le masome a matlhano mo go yona, tse mo go tsona go gatisitsweng setshwantsho sa gagwe, a di naya molemi. Mme molemi a gakgamala thata, ka a sa itse se se mo dirafalelang. Mme kgosi ya mo raya ya re: "Serokonyana seo se molemo, se tswa Modimong, mme nna ke molefi wa Ona."

22. SEFELA SA SELEMO

1. Re lema, mme re tsenya
Dipeo masimong;
Go mela le go enya,
Tseo di tswa Modimong.
Le pula oa e nesa,
Le monyo lefatsheng;
Masimo a belesa
Lesego mo metlheng.

Tsotlhe tsa molemo di tswa kwa Moreneng,
Ké gona, batho, lebogang, mme o mo ikanyeng!

2. Tse kgolo le tse nnyane,
Ditlhare le bojang,
Dikgomo, dinonyane,
Maungo a ' jewang,
Selemo, letlhafula,
Mabele masimong,
Motlha wa go kotula
Go tswa go Ene, Mong.

Tsotlhe tsa molemo di tswa kwa Moreneng,
Ké gona, batho, lebogang, mme o mo ikanyeng!

3. Tsatsi Oa le tllhabisa,
O baa ngwedi ' sigong;
Phefo Oa e fokisa,
O ntsha metsi marung.
O re fa boitumelo,
Phodiso mo mmeleng;
Re phela ka tlamelo
Ya gagwe lefatsheng.

Tsotlhe tsa molemo di tswa kwa Moreneng,
Ké gona, batho, lebogang, mme o mo ikanyeng!

23. LEHUMO LE TSHIMONG

Go kile ga bo go le monna wa molemi, a na le tshimo e e molemo, ebile mfama o mongwe wa yona o jwetswe mefutafuta ya ditlhare tse di enyang maungo a a rategang. E ne e le monna wa maa-tlametlo yo o sebetsang ka tlhoafalo go lema le go tlhagola, mme tsotlhe tse di mo tshimong di ntsha dijo pila ka ngwaga le ngwaga, di mo phedisa le bana ba gagwe. Fela bomorwawe ka boraro jwa bona ba ne ba sa rate tiro ya bolemi, ba leka go ikhumisa ka go jaka.

Erile monna a tsofetse, a itse ha loso lo atametse, a bitsa bomorwawe, a ba raya a re: "Banaka, kea tsamaya, ke ya kwa go sa boiweng. Ga ke lo tlogelele boswa jo bogolo, ke ntlo le tshimo fela. Fela itseng go re, mo tshimong, kwa tlase mo mmung go na le lehumo le legolo. Le batleng!" Monna a swa, mme ba mmoloka.

Basimane jaanong ba sekaseka lefoko la ga rraabo, ba batla go itse go re, le ka be le raya eng. Ba akanya se, ba akanya sele. La bofelo ba tiisa go re, go tshwanetse ga bo go epetswe letlole le le tletseng madi gongwe lehumo lengwe kwa tlase mo mmung, mme ga rona ké go re, re le batle.

• Ka tsatsi la kamoso ba simolla go batla. Ba ne ba tsamaya le tshimo yotlhe ba tiba ka maoto fa fatshe, gore ba lemoge ka tumo ya go tiba, ha go le felo fa go solofetsang, ha go le mosima o lehumo le fitlhilweng mo go ona. Ba tlhoboga. Jaanong ba re: "Ha e se gore re epe tshimo yotlhe go boa ka mellwane ya yona."

Ba simolla tiro e kgolo, ba epa malatsi a mantsi, ba menola mmu, ba epa boteng. Ga tswa matlapa, le disana, le dilo tse dingwe tse di diang mmu go ntsha thata ya ona. Ba fetsa kgwedi ka tiro e. Fela lehumo le ba solofetseng go le bona ba le tlhoka, letlole la madi la se ka la bonala. Le mfama wa ditlhare ba o epa go fitlha mo dikutung tsa ditlhare.

Tiro e e thata e, ba e itshoketse ba tiisiwa ké tsholofelo ya go re, lehumo re tlaa be re nne re le bona. Mme le mo ditlhareng la se ka la bonala. Ba khutlisa tiro ka go lekalekantsha mmu o o nong o epilwe, ba tlhobogile.

Selemo sa tla. Dipula tsa na, tsa na. Tshimo, ya re ka e epilwe boteng, ya nwa metsi a magolo, a tsenella kwa tlase. Ditlhare tsa itumela, tsa enya maungo a mantsi a magolo. Mabele a gola, a tlala dijo tse dikgolo go gaisa dinyaga tse di fetileng. Batho ba gakgamalela bontle jwa maungo a ditlhare le mabele a magolo a tshimo ya masogana ao, ba re: "Banna ba, ba bolaile mabele monongwaga, le ditlhare di tletse maungo jang ne!"

Maungo a ditlhare, yare ka a butswa pele ga mabele, ba a fula, ba rwala ka dikoloi, ba isa metseng, ba rekisa ka tlhwatlhwa e kgolo, ba bona madi a mantsi. Ba tloga ba kotula mabele, a batla go ba palla ka bontsi. Le ona ba a rekisa, ba boa le madi a mantsi. Erile ba a tsenya mo go a ditlhare, ya nna a a ka tlatsang letlole. Jaanong ba tlhaloganya lefoko la ga rraabo, le a rileng: "Mo tshimong, kwa tlase mo mmung, go lehumo le legolo."

Ruri go ntse jalo, gonne le isagwe lehumo le tlaa nna teng. Motho o le bona ka go lema boteng, gore mmu o nne boleta. Le ditlhare di gola pila, ha di lemelwa, gore metsi a pula a tle a bone go tsena le go fitlha kwa meding.

24. PHIRI LE MOTHO

Ekile yare phokojwe a tsoma, a kgatlhana le phiri mo sekgweng, ba dumedisanya, ba tsaya dikgang. Phokojwe a tlotlela phiri kaga thata ya motho, a bolela, ha go se sebata sa naga se se ka mo fenyang. Phiri a re: "Ga ke ise ke bone motho, fela ha nka mmona, nka lwa nae; ga ke mo tshabe."

Phokojwe a re: "Ha o rata go lwa le ene, nka mo go bontsha; tsoga o phakele, o tle kwano, gore ke go ise kwa o ka bonang motho teng." Phiri a dumela.

Ka masa a tsogela kwa go phokojwe, mme ba ya fa tseleng e e kgabaganyang sekgwa, ba nna foo ba iphitlhile mo sekhung. Morago ga sebakanyana ga tlhaga monnamogolo, a ikokotlela ka patla, a tsamaya a iketlile. Phiri a re: "A ke ene motho?" Phokojwe a re: "Nyaa, ekile ya be e le motho, kajeno ga e tlhole e le ene." Morago ga sebakanyana gape ga tla mosimanyana, a tshotse dibuka, a ya sekolong. Phiri a botsa, a re: "Yo ene, a ké motho?" Phokojwe e fetola, a re: "Ga e ise e nne motho, e tlaa nna ene kamoso." La bofelo ga tla monna wa motsomi a sikere tlhobolo, mo lethekeng a kgatlile thipa e telle. Phokojwe a raya phiri a re: "Mmo-ne gee, motho ké yoo! Eya o mo kgatlhantshe, o lwe nae, kana oa re, ga o tshabe motho; nna ke tlaa tswe ke ile go fepa banake ka dijo." Phokojwe a tloga ka lebelo.

Phiri ene a ya go kgatlhantsha motho, a tsinne meno, a ipaakantse go lwa le ene. Motho erile a bona phiri, a re: "Auwii, ke ne ke sa tlhatlhelelang kolo!" A supa phiri ka tlhobolo, a mmaba tlhogo ka dihala. Mme ka e ne e le tse ditshesane, tsa se ke tsa e bolaya. Yona ya itshokela botlhoko, ya tabogela motho ya re, ke mo tshwara ka meno. Ké ha motho a somola thipa, a e otlaka tlhogo kafa le kafa, a e gatla le mokokotlo, phiri e be e hibila ka madi, e tshaba, e lla.

Kwa sekgweng phokojwe a fitlhela phiri e letse fa tlase ga setlhare, tlhogo e rurugile, e tletse madi, e bile e ntse e itatswa dintho. Phokojwe a mmotsa, a re: "O rileng ne, motho wa batho? O lomilwe ké eng se se meno a a bogale?" Phiri a re: "Ké motho oole wa gago. O thata ruri. Erile ke mo atamela, a ntshupa ka thobane, a busa moya, a re 'thuu'; mme ga tswa sefako, sa mpabella tlhogo, se fisa jaaka magala a mollo. Ha ke re ke mo tshwara ka

meno, a itshomola legopo le le gadimang, a ntshe-
maka tlhogo le mokokotlo ka lona, a ngola meno,
ka pallwa ké go tshwarella, ka tshaba." Phokojwe a
re: "Lesilotowe, kana ke go boleletse ka re, motho
o thata. O no o ikgantshetsang go ka lwa le ene?
Sala pila!"

25. SE MODIMO O SE DIRANG, SE MOLEMO KA GALE

Monna mongwe wa mmapadi o kile a romela koloi
ya gagwe kwa motseng o mogolo wa bathobasweu,
go isa mabele le dithoto tse dingwe kwa marakeng,
go di bapatsa. Erile koloi e ile, ene a pagama pitse
ya gagwe, a latela koloi, gore a tle a tsenele gongwe
le yona kwa marakeng. Dithoto tsa gagwe di fitlhile
tsa rekisega pila ka tlhwatlhwa e kgolo, a bona madi
a mantsi, a itumela.

Erile a boela gae, a bo a loketse madi ao mo
kgetsaneng, a e bofeletse fa morago ga gagwe mo
pitseng. Mme yare a sa ntse a tloga, ga simologa
pula e kgolo. Pula ya na, ya na, motho wa batho
a kolobela go fitlhela diaparo tsa gagwe di be di
kgomarele mmele ka baka la metsi, a bile a gatsela.
A simolla go ngongorega a re: "Modimo o no o
romelang pula e, go ntsamaisa makete a a kana?
O no o sa ntelang ka fitlha gae pele?"

Tsela kwa pele ya ralala sekgwa se setona. Ha
a tsamaya mo go sona, kathe o laletswe ké seno-
kwane. Ha a se bona, a tshoga, ka ebile a bona se
mo supile ka tlhobolo. Erile a re, ke tlhaba pitse
ka seporo gore a tshabe, a utlwa se re 'thaa' fela,
se sa thunye, gonne mosidi o ne o kolobeditse ké
pula. Ka moo a falola. Motho wa batho a ka bo a
sule, ha pula e ka be e sa kolobetsa mosidi, jaanong
a tswa mo tlalelong e kgolo ya go bolawa ké seno-
kwane.

Ha a sena go fitlha kwa gae, a akanya kotsi e e batlileng go mo wela, a ithaya a re: "A nna, motho wa lesilo, wa go ngongoregela Modimo ka ntlha ya pula! E tswe nka be ke sale ke e itshokela ka go itse, ha e nesiwa ké Ona! Ha e kabo go no go se maru, nka bo jaanong ke sule, banake ba letetse go boya ga me lefela. Pula e ke neng ke ngongorega ka ntlha ya yona, e mphedisitse."

Modimo, se o se dirang
Se pila fela sotlhe.
Ntirele kafa o ratang,
Ke lebogela tsotlhe.
Mo theregong le tlalelong
O itse go mphemela,
Ke tlaa go lebelela.

26. PHEFO YA BORWA LE LETSATSİ

Phefo ya Borwa e kile ya tsaya kgang le letsatsi, gore yo o thata mo go bona ké mang. Erile ba ntse ba ganetsanya jalo, ga tlhaga motsamai a apere kobo e e bothitho. Ké ha ba dumelana gore, yo o ka apolang motsamai kobo ya gagwe, ké ene yo o thata.

Phefo ya Borwa e ne e le yona e e tshwanetseng go leka pele. Ya simolla go foka ka thata, ya thutsha dithole, ya sutsa, ya tsubutla, e re ke ubula monna yo kobo ya gagwe. Monna a e tshwara thata ka atla tse pedi, a ba a itlama ka kgole, gore phefo e se ke ya e tsaya. Jaanong phefo ya tla e le ledimo, e re ke phaila kobo mo go ene. Monna a ya a nna fa kutung ya setlhare, a itshegetsä thata ka yona, gore kobo e se ke ya pšhemoga mo go ene. Phefo ya ba ya nesa pula le sefako, ya fitlhela monna a e tshwere ka thata, ebile a ithathile le tlhogo ka yona. Phefo jaanong ya fellwa, ya tlhoboga ya re: "Ke paletswe."

Erile phefo e sena go didimala, letsatsi la tlhaba, maru ale a phatlalla. Letsatsi la isa marang a lona

mo monneng; a ntsha tlhogo mo kobong. La isa bollo jwa lona tikologong yotlhe; a ipofolla kgole, a wela mo tseleng, kobo e atlhame. La tla ka mogote, la fisa; monna a ba a tshokane a apola kobo, a e mena, a e tlhomela thobane, a e sikara.

Letsatsi la raya phefo ya Borwa la re: "Ké foo gee, ke mo apotse kobo. Oa reng jaanong?" Phefo ya re: "O mphentse, kea ineela. Yo o thata mo gorona ké wena."

27. DILEPE

Monna mongwe, yo o neng a iphedisa ka go rema dikgong le go di bapatsa, o kile a re, ke rema logong lo logolo fa thoko ga bodiba jo bogolo, selepe sa gagwe sa pšhemoga mo mfeng wa sona, sa wela mo bodibeng. Monna a tsosa sello a re: "Joo nna wee! ke tlaa tsaya kae selepe, gore ke bapalele bannake dijo ka sona?" Gonne go se ntsha mo bodibeng jo bo kana go no go see yo.

Erile a ntse a lebile ka bohutsana fa se wetseng teng, a bona metsi a tshikinyega, gwa biloga monnamogolo o o tedu tse ditelle tse tshweu mo metsing. E ne e le mothosekatlhapi, tlhogo le mabogo le mafatla e le motho, mme go tloga ka mpa go ya kwa tlase e le tlhapi. A botsa monna wa dikgong ka bopelotlhomogi a re: "O reng ne, o lela? Tlhang ke utlwile selelo sa gago ke le kwa tlase?" Yoole a re: "Selepe sa me! Joo, selepe sa me se ile, ke tlaa tseela banake dijo kae?" A ba a supa ka monwana fa se wetseng teng, a tshogile.

Monnamogolo a mo raya a re: "Baa pelo, ha se wetse fa, se tlaa bonala." Mme a nwela mo metsing, a tlhaga a tshotse selepe sa selefera se se kadimang, a mmotsa a re: "A ké sona sa gago?" Yoole a re: "Nyaa, ga se sa me, joo, sa me ke tlaa se bona kae?" Monnamogolo a nwela gape, mme jaanong a tlhaga a tshotse sa gouta, se se phatsimang jaaka seipone mo letsatsing, a re: "A ké se?" Yoole a re: "Aowii! Le seo ga se sona, selepe sa me se fela se etse ruri!" Monnamogolo jaanong a nwela la boraro, a tlhaga a tshotse sa tshipi. Erile yoole a se bona, a kua ka boitumelo jo bogolo a re: "Sa me ké seo, ké sona tota!" Ké ha monnamogolo a mo raya a re: "Ruri, o motho yo o ikanyegang, gonne o buile boammaaruri, wa se ke wa eletsa dilepe tsa selefera le gouta, o ntse o le mohumanegi, ké gona ka moo ke di go nayang ka boraro jwa tsona." Mme go rialo a latlhela dilepe tse tharo tseo fa pele ga monna, a nwela, a ela ruri.

Monna a di sela, a ya kwa motseng ka tsona, a fitlha a rekisa sa selefera le sa gouta, a bona madi a mantsi ka tsona. Mme khumanego ya gagwe ya khutla jalo. Erile a fitlha kwa gae, a bolella ba ga gabo tse di mo dirafaletseng. Fela, ga a ka a bolela, ha letlhogonolo le, le mo tletse ka ntlha ya boammaaruri jwa gagwe.

Tirafalo e, e ne ya utlwala ka pele mo motseng. Monna mongwe, yo le ene e leng moremi wa dikgong,

jaanong a re ke etsa yoole, gore le ene a tle a bone lohumo. A tabogela kwa bodibeng, a fitlha a latlhela selepe sa gagwe ka bomo mo metsing, a simolla go lela. Monnamogolo a biloga, a tshotse selepe sa gouta, a re: "A ké sa gago?" Yoole a ntsha diatla ka bonako a re, kea se tsaya, a re: "Ee, ruri ké sona." Ké ha monnamogolo a nwela ka sona, a ela ruri. Erile jaanong a lemoga go re, monnamogolo a ka se tlhole a boya gape, a tsosa selelo se segolo, a rapela go re, a tsisediwe sa gagwe fela, mme ga goa ka ga mo thusa sepe. A latlhegelwa ka ntlha ya maaka a gagwe.

28. LETSATSI LE TSWA KAE?

Karolo I.

Re itse ka lefoko la Modimo go re, ka tsatsi la bone la tlholego Modimo o dirile masedi a magolo a le mabedi, ebong lesedi le legolo go laola motshegare, le le lennye go laola bosigo. Lesedi le legolo ké lona letsatsi. Mme bontsi jwa batho ba ba sa itseng Modimo, bona ga ba itse kwa letsatsi le tswang teng. Bangwe ba re, le tlholegile ka mokgwa o, ba bangwe ba re, le tlholegile ka mokgwa o mongwe.

Masarwa ona a re, batho ba ntlhantlha ba Modimo o ba dirileng e ne e le Masarwa. Bogologolo tala go no go se merafe e mengwe mo lefatsheng, ha e se Masarwa fela. Mo metlheng eo letsatsi le ne le ise le nne teng, go le letlatlana mo lefatsheng, batho ba sa bone pila. Ka ntlha ya moo Masarwa a na a phela makete ka go batla tse a di jang. Ka a na a phela ka nama fela, go ne go le thata go bolaya diphologolo ka baka la go se bone pila. Motho le ha a ratetse phologolo, mme a re ke e konopa ka motsu, gantsintsi a nna a e fose ka go se bone

pila, motsu o latlhege, mme a ye gae a sa tshola sepe, e le go re, o ya go lala ka tlala. Mme kana tlala e bothoko.

Legale gangwe le gape Masarwa a na a tlelwe ké letlhogonolo. Gonne ga twe, go ne go le monna mongwe wa Mosarwa, yo tlhogo ya gagwe e tukang mollo. Mollo o, o no o dira lesedi le legolo, le le bonasang kgakala mo tikologong yotlhe. Monna yo, o na a bidioa Motukatlhogo. Mme e ne e le motho yo o molemo, yo o ratang go thusa batho ka lesedi la gagwe. Ka moo o na a tle a etele dišhabatšhaba tsa Masarwa. Ha a fitlha mo setšhabeng, go dirwe letsomo; Masarwa a tsee mara le metsu, go iwe kwa nageng, mme ba tlhage ba rwele dinama tse dikgolo thata. Gonne ka lesedi le Motukatlhogo a na a bona phologolo a sa le kgakala, a e ratele, a e konope ka motsu; ere ka a bona pila, go fosa go se ke go nne teng, mme Motukatlhogo a ratwa ké Masarwa a otlhe, ka ntlha ya moo.

Kafa mekgoeng ya Masarwa, motho eo o bolaileng phologolo, nama e e monate bogolo ya yona e ne e le ya gagwe. O na a e itshegela pele, ere e e setseng e itse go jewa ke ba bangwe. Mokgwa oo e ne e le molao wa tlhomamo o o sa fetogeng. Motho yo o ka dirang kgatlhanong le ona, o na a itse, ha a tlaa senyegelwa; medimo e dire go re, a se tlhole a bolaya sepe.

Motukatlhogo o na a sa tlhokomele molao oo ka gope, o na a itirela fela kafa a ratang ka teng. Ha ba tswa le letsomong ba rwele dinama tse dikgolo, ene a nna a itshegele e e molemo bogolo, ba bangwe ba sale ka e e setseng. Masarwa a ngongorega thata ka ntlha ya go dira jalo ga Motukatlhogo, ka ebile ene a na a sa tshole bora, ha go ilwe letsomong, mme a sa bolaya phologolo epe, ha e se go ba bonegela fela ka lesedi la gagwe. Motukatlhogo o lekile go ba tlhalosetsa, ha a na le tokelo ya go dira jalo, a ba a raya a re: "Ha e kabo e se nna, lo kabo lo sa bolaya sepe. Ké ka nna, ha jaanong ditlhare tse di

tletse digwapa, dipitsa tsotlhe di apeile nama, e ngwe gape e ntse e tshutshuma mo magaleng. Ké ka ntlha ya moo. Ha go ntshwanetse go re, nka itshegela e ke e ratang.”

Le ha ba paletswe ké go mo ganetsa ka gonne a buile nnete, ba na ba sa itumele. Kana ké mokgwa wa motho go re, ha boammaaruri bo le kgatthanong le dikeletso tsa gagwe, bo se ke bo tsene mo pelong ka gope. Go no go le jalo mo Masarweng a bogologolo tala, go sa le jalo le mo bathong ba kajeno.

Karolo II.

Erile morago ga moo Motukatlhogo a ile kwa setšhabeng sa Masarwa a a moseja ole wa noka, gore le ona a a thuse go tsoma dinama; Masarwa a a moseja ona a sala a epa pitso. Mo pitsong eo, a gakollana kafa a ka dirang ka teng, gore Motukatlhogo a se tlhole a ba tseela nama e e molemo ya diphologolo tse di bolailweng. Ba utlwana go re, ha a ka boela kwa go bona, ba tlaa mmolaya, ba mo kgaola tlhogo, gore masogana a tle a e tlhomele thobane, a e rwale, a tsamae ka yona fa pele ga bona go ba bonegela, ha ba ile go tsoma. Go no go le monna wa letlhale mo gare ga bona, mme yoo a ba fetola a re: “Go dira jalo e tlaa be e le go dira ka bosilo, lo ikwetsa mo kotsing. Tlhogo lo ka e kgaola jang? A ga lo ka ša diatla?”

Ba mo dumela, mme ba loga maano a mangwe. Ba utlwana gore, etlaare a boela kwano, ra mo lalla mo sekgweng se se fa nokeng; ere a le mo gare ga metsi, re mo konope ka metsu, re mmolae. Ha jaa-nong mollo wa tlhogo o timilwe ke metsi, re e kgaole, re e ise gae. Monna wa letlhale a ba raya a re: “Etlare lona lo mo laletse, nna ka namela thabana e, ke dise go re, e se re gongwe lwa bonwa ke motho. Gonne ekare gongwe motho yoo a re teba mo di-tšhabeng tse dingwe, mme tsona tsa tla tsa re tlhasela le go re bolaya, ka gonne re bolaile motho yo o molemo yo.”

Ka tsatsi le lengwe ba bona lesedi kwa kgakala. Erile le atamela, ba lemoga go re, ké Motukatlhogo. Jaanong ba itlhaganela, ba ya go mo lalela mo sekgweng fa nokeng. Erile Motukatlhogo a le mo gare ga metsi, ba mo konopa ka metsu, a swa, a wela mo metsing, mollo wa tlhogo wa ba wa tima. Ké ha ba siana, ba mo kgaola tlhogo, ba e latlhela kwa ntle, mmele ona wa tsewa ké metsi.

Tlhogo erile e wela kwa ntle ga metsi, ya simolla go hibila ka mollo le go tuka gape jaaka pele, fa ba bileng ba pallwa ke go e tsaya. Ba e biletsa masogana a a itseng go konopa ka mmopa o tlhometswe mo thupeng. Masogana a e tlhomela thobane e e tiileng, gore a e konopele kwa gae. Erile a konopa ka thata yotlhe, tlhogo ya se ke ya leba ntlheng ya gae, ya tlhatlogela kwa godimo. Ya tlhatloga, ya tlhatloga, ya ba ya fitlha kwa loaping, ya bonesa lefatshe lotlhe. E sa le koo le kajeno, mme batho ba e bitsa letsatsi.

Letsatsi leo Masarwa a le itumeletse thata, ka gonne le a naya lesedi le legolo. Fela erile a ithaea a re, le eme golo go le gongwe, a bona le tsamaya, le tsamaya, le be le wela kwa bophirimatsatsi. Kamoso la tswa kwa botlhabatsatsi, la tsamaya tsela ya maabane gape, mme la dira jalo ka malatsi a otlhe. Masarwa a gakgamala, a se ka a itse go re, le dirang, ha le rialo. Lesarwa la letlhale la ba ruta la re: "Tlhogo e ya Motukatlhogo, ha e dira jaana, ea be e batla mmele wa yona. Ha e o tlhokile, e ye go ikhutsa, e tsoge e o batla gape."

Mme Masarwa a otlhe a itse pila, ha e ka se ke ya ba ya o bona, gonne mmele wa yona, erile o ya le metsi, wa tsutsubana, wa ngotlega, wa fetoga leiye. Jaanong le ha tlhogo ya mollo e bona leiye, ga e lemoge, ha e le mmele wa yona, ebile ké ka mokgwa oo, ha leiye le se na tlhogo jaaka diphedi tse tsotlhe.

29. MMUTLA O FORILE TLOU LE LERUARUA

Mmutla ekile yare o tsamaya fa dintshing tsa lewatle, wa fitlhela Tlou le Leruarua ba tsere kgang. Mmutla wa tikela ka setlhatshana gaufi le bona, wa utlwelela tse ba di buang. Wa utlwa Leruarua le raya Tlou le re: "Wena Tlou, o feny'a diphologolo tsotlhe mo lefatsheng, ka o di feta tsotlhe, nna ke feny'a tsotlhe tse di mo lewatleng, ka ke le mogolo mo go tsona; ka moo gee, a re ikopanye, re nne mmuso o le mongwe, re tle re buse gotlhe, mo lefatsheng le mo metsing. Tlou ya dumela ya re: "Go lokile, a re dire jalo."

Mmutla erile o utlwa tseo, wa ithaya wa re: "Nna ba ka se ke ba mpusa." Wa siana, wa ya go tsaya mogala o moleele, o o thata, wa tsaya le moropa wa ona, wa o fitlha mo sekhung, mme wa ya fa go Leruarua, wa le raya wa re: "Mogolle, a ko o nthuse tlhe, kgomo ya me e tshwerwe ke seretse ka fa morago ga sekgwa sele, mme ke pallwa ke go e ntsha. Wena o thata, ebile ke itse, ha o le molemo, o ka se ke wa gana go nthusa."

Leruarua la kgatlhega, ha Mmutla o le boka, la re: "Ee, nnaka, ke tlaa go thusa." Jaanong Mmutla wa bofella mogala mo go Leruarua, wa le raya wa re: "Nta ke ye go bofelela ntlha e nngwe ya mogala mo kgomong, ha ke feditse ke tlaa letsa moropa. Ha o utlwa moropa o lla, o goge thata thata, gonne kgomo e mo seretseng se se boteng." Leruarua la re: "Go siame, ke tlaa e goga, le ha e nwetse, go tlhageletse dinaka fela." Mmutla wa siana, wa fitlhela Tlou mo sekgweng, wa e raya wa re: "Ntatemogolo, nthuse, kgomo yaaka e tshwerwe ke seretse, e mpalla, ha ke e ntsha. Mme ka o le thata, nthuse, kea go rapela." Tlou ya re: "Ke tlaa go thusa, ngwanaka!" Mmutla jaanong wa bofella mogala mo selopong sa Tlou, wa e raya wa re: "Jaanong ntlha e nngwe ya mogala ke ya go e bofelela

mo kgomong, ha ke feditse ke tlaa letsa moropa. Ha o utlwa moropa, o goge thata, gonne kgomo ya me e makete." Tlou ya re: Se boife sepe, nka di goga, le ha e ka ne di le lesome.

Mmutla wa re: "Ke a dumela, o ka e goga, fela kea go rapela ka re, o ke o goge ka iketlo, gore e se re gongwe wa e kgaola molala, ha o thufula; o tlaa tsenya thata ya gago ka senya." Ké ha Mmutla o sianela kwa sekhung, o letsa moropa.

Leruarua la simolla go goga, Tlou ya simolla go goga, mogala wa ba wa re 'tsi'. "Kgomo e makete jang!" — go bua Tlou — "mme ga go re sepe, ke tlaa e ntsha." Ya tsepa maoto fa fatshe, ya leka ka thata yotlhe. Leruarua la re: "Mmalo, kgomo e tshwerwe ke seretse se se thata jaang!" La kgwa-getsatsa mogatla ka letlapa, la goga ka thata yotlhe.

Leruarua la leka go feteletsatsa, Tlou ya leka go feteletsatsa. Leruarua la fitlhela le setse le thellela mo lefatsheng. Ké go re, Tlou e ne e tsepile maoto ka fa morago ga letlapa, go se sepe se se ka e tlosang fa e emeng teng, mme mogala e ntse e o thathella selopong sa yona.

Leruarua, ha le bona le setse le thellela kwa lefatsheng, la tukela kgomo bogale, la ikubula, la pharathanya, la ba la tlosa Tlou mo maemong a yona; la e goga, ya rita ka maoto a mane go fitlha mo motlhabeng o o mo dintshing tsa lewatle. Erile e tsepa maoto a yona mo mmung ka bogale, ya ubula Leruarua, ya le ntshetsa kwa ntle ga metsi.

Leruarua laa kgwa metsi, la sutsa ka bogale la re: "Ke gogwa ke mang ne?" Tlou ya bopa ya re: "Ke gogwa ke mang ne?" Jaanong mongwe le mongwe wa bona, a bona mogala o tshwerwe ke yo mongwe. Tlou ya re: "Mosimanetowe, ke tlaa go ruta go itshema kgomo!" Leruarua la fetola la re: "Lesilotowe, ke tlaa go ruta go tshameka ka nna!" Ke ha ba inama gape, ka thata yotlhe. Mogala wa

re 'thápho', Leruarua la re "thobu" mo metsing;
Tlou ya re 'ribe', ya menogana, ya itaya lefatshe ka
mokokotlo.

Go tloga foo Tlou le Leruarua ba fufana, ba se
ka ba tlhola ba buisanya. Mmuso wa bona wa go
busa diphedi tsotlhe tsa lefatshe le tsa lewatle wa
senyega jalo. Mmutla ona wa bo o ntse ka fa mo-
rago ga setlhatshana o tshega, o tshega, o tshega
ka go feteletsa, ka gonne o tsieditse Tlou le Leruarua.

30. TSE KE NANG NATSO

1. Matlho ké a mabedi, a ke a neilweng,
Go bona dilo tsotlhe tse re di bopetsweng:
Ditlhare le dithunya, mabele masimong,
Ditlhaka tsa go buisa, go ithuta sekolong.
Ké neo ya Morena, ya Ene yo ' mpatlang,
Go bona le ditsela, tse a di ntsamaisang.
2. Ditsebe ké tse pedi, tse ke di neilweng,
Go utlwa dikaelo tse ke di kaetsweng,
Le ntate ha a mpitsa, le mme yo o nthomang,
Gore ke kaiwengwana wa bona yo'utlwang.
Dikaelo tse dikgolo ké tse di mo Fokong
La Rara, ka a rata go nkisa polokong.
3. Molomo mme o mongwe, o ke o neilweng,
Go bua megopolo ya pelo ka mo teng;
Go bega boitumelo, go kopa tsietsing,
Gore ke bone thuso ka ba ba leng seding;
Go baka le go tlotla Modimo kopelong,
Go batla boitshwarelo ba ona thapelong.

4. Diatla ké tse pedi, tse ke di neilweng,
Go dira tiro tsotlhe, tse ke di laoletsweng.
Menwana e lesome atleng tsa bobeding.
Ka yona mme ke tshwara tsotlhe
mosebetsing.
Jaanong ke sa tshameka ka tsona
bonyaneng,
Ke tlaa dira ka tsona ke le yo ' godileng.
5. Dinao ké tse pedi, tse ke di neilweng,
Go tsamaya ka tsona, ha ke le mo tseleng;
Go tabogela go rre le go mme, ba ' mpitsang;
Go tlola le go tshaba tse di ka mpolayang.
Mme ha e le Sondaga ke ya kwa kerekeng,
Ka gale ke tsamaya tsela e itshepileng.
6. Pelo ké e nngwe fela, e ke e neilweng;
Ka yona ke tlaa rata le ba ba nthatileng,
Eseng bagolo fela, le bakaulengwe kwa,
Le batho botlhe, ba ke ba bonang fa.
Bogolo go tse tsotlhe ke rata mo pelong
Modimo wa lorato go nkisa polokong.

31. DIAPARO DI TSWA KAE?

Mo Beibeleng (Genesa 3, 21) go bolelwa go re, batho ba ntlha Modimo o ba diretse diaparo tsa matlalo, wa ba apesa. Letlalo ké seaparo se motho a simolotseng ka sona go apara. Mesese le ditswalo tse dingwe, le dikobo tsa go robala, e ne e le tsa matlalo, le ditlhako jalo. Mo marigeng go no go aparwa dikobo tsa matlalo a dinku le a dipodi, bo-

boya bo isitswe kwa teng, ka bo le bothitho. Barena le dikgosi ba ne ba apara dikobo tsa matlalo a dibata tsa naga. Kobo e e neng e ratwa thata e ne e le ya letlalo la nkwe le la dibatana tse dingwe. Matlalo ao a na a rokaganngwa ka mokgwa o montle, o o kgatlhisang.

Le kajeno go sa le ditšhaba tse dintsi, bogolo mono Afrika, tse di sa ntseng di apara matlalo. Mme ga se Bathobatsho fela, le Bathobasweu mo metseng e megolo ya bona, o ka bona basadi ba bahumi, ha e le mariga, ba ithathile melala le diatla ka matlalo a mefutafuta ya dihutsana le mebutla, a a nang le boboya jo bo boleta.

Kajeno bontsi jwa diaparo ké tse di logilweng. Diaparo le dikobo tse di bothitho di logilwe ka boboya jwa nku. Batho ba kwa Borwa ba ruile dike-tekete tsa manku, ba di ruetse boboya jwa tsona. Ha mariga a sena go feta, dinku di a beolwa, boboya bo katelwe mo dikgetseng, bo tsewe ka ditimela le dikepe, bo isiwe kwa moseja ga lewatle. Kwa teng bo ya go tlhatswiwa, bo otlihiwa ditlhale; ditlhale di logiwe masela, masela a rokwe diaparo, diaparo di romelwe kwano gape.

Diaparo tse di botlhofo, jaaka dihempe, le mesese, le dituku, le dikhiba, tsona di logwa ka letseta. Letseta ke setlhatshana sa naga. Mofuta o mongwe wa lona o lemelwa masimo a magolo, le jwalwe mo go

ona. Ha le godile le ungwa maungo a a kana ka leé la kgogo. Maungo ao, ha a budule, aa phunyega, go tswe boboya jo bosweusweu; batho ba bo fule, ba tlatse dikgetse, di romelwe kwa moseja ga lewatle, gore letseta leo le logwe diaparo ka mokgwa o boboya jole jwa dinku bo logilweng ka ona.

Ha diaparo di le mebalabala e mentsi jaana, ké go re dithale di apeilwe ka dithhare. Ha di tswa mo pitseng, tse dingwe e be e le tse ntsho, tse dingwe e le tse khibidu, le tse tala, le tse tshetlha, le tsa mebala e mengwe. Letseta leo, ha le boela kwano,

le boa e le diaparo le masela. Masela bommaarona ba ya go a reka kwa mabenkeleng, ba a sege, ba re rokele diaparo ka ona.

Go sa le masela a mangwe a a mantle thata, a a boletaleta, a a phatsimang, a a rekwang ka tlhwa-tlhwa e kgolo. Ga twe ke sei (silk). Ona ga se a boboya jwa nku, le eseng a letseta, ké a bobi. Fela ga se bobi jwa segokgo, gonne bona ga bo thata, bo ka se ke jwa logwa seaparo. Go na le seboko se se ntshang bobi jaaka segokgo, ké gona ka moo le sona se ruiwang ke batho.

Mmaagwe seboko seo ke serurubele se sesweu. Sona se tsala mae a mantsi go fitlhela makgolo a mararo. Mae ao a tswa dibokwana. Ha dibokwana tseo di godile, di simolla go loga ntlwana ka bobi, di itswalele mo go yona. Dintlwana tseo di a phu-

thwa, bobi bo thathollwe jaaka go thatholwa tlhale, mme ditlhalenyana tseo di thatholotsweng e nne yona sei (silk) e go logwang masela a mantle a a phatsimang ao ka tsona.

Modimo erile o bopa dinku tse di boboya jo bo boleta, le go tlhogisa letseta, le go dira diboko tseo di ntshang bobi, e ne e le go baballa motho wa ona, gore a baane le tse a ka di aparang. Ruri, molemo wa ona o mogolo, le boutlwelobotlhoko jwa ona ké jo bo sa feleng.

32. DAFIDE LE GOLIATE

Karolo I.

Bogologolo go kile ga bo go le lekawana le bidiwa Dafide, le phela mo lefatsheng lengwe le le bidiwang Kanana. Lekawana le, le ne le bopegile pila, le le lentle go lebya, ebile le le thata, e le senatla se se bonolo. E ne e le modisa wa dinku tsa ga rraagwe kwa morakeng, kgakala le legae. O na a tshwanetse go di femela, ha di tlhaselwa ke dibata tsa naga, le go di batlela mafulo a a molemo, le go di tlhokomela.

Mo metlheng eo go ne ga tsoga ntwaga ga batho ba lefatshe la ga Dafide le morafe mongwe o o neng o bapile le bona; morafe o, e ne e le wa Bafilisita, wa batho ba ga Dafide o bidiwa Baiseraele. Banna botlhe ba ba thata ba Baiseraele ba ne ba bolotse go tlabanela kgosi ya bona. Le bomogoloa Dafide ba le bararo ba ne ba bolotse nabo, Dafide ene, ka e ne e sa le lekawana, o na a setse le dinku kwa morakeng.

Erile morago ga sebakanyana rraagwe Dafide a eletsa go utlwa sengwe kaga bomorwawe ba ba kwa ntweng; mme Dafide a bidiwa kwa morakeng go re, a ye go bona bomogolowe. Rraagwe a mo raya a re: "A ko o isetse bomogoloo efa ya mabele a a besitsweng, le dinkgwe tse di lesome, mme o tabogele

bomogoloo kwa botlhaolelong. Mme dikase tse tsa maši o fitlhe o di nee molaodi wa dikete, mme o bone kafa bomogoloo ba ntseng ka teng, o bo o mpusetse karabo.

Dafide a tsoga a phakela, dinku a di tlogetse le modisa, a tsaya mabele le dinkgwe le dikase, kafa rraagwe a mo laetseng ka teng, a di isa kwa botlhaolelong jwa Baisraele. Botlhaolelo bo ne bo le mo thabeng ntlheng eno, jwa Bafilisita bo le mo thabeng e nngwe ntlheng ele, mo gare ga dithaba go le leboa.

Dafide a fitlha kwa botlhaolelong, ha ntwaga ya batlhabani e bololela tlhabanong ka mekgosi e mekgolo. Jaanong a tlogela dineo tsa gagwe mo tisonng ya molebeledi wa dithoto tsa botlhaolelo, a sianela kwa batlhabaning, a batla bomogolowe; mme yare a sena go ba bona, ba dumedisanya, ba botsana maphelo.

Erile a sa ntse a bua le bona, ga tsoga tumo e kgolo mo Baisraeleng, batho ba goa; banna ba ba kwa pele mo ntweng ba boa ka morago ba tshaba, mme ga nna pheretlho e kgolo. Yare Dafide a gadima, a re ke bona go re, molato e ka be e le eng, a bona se se gakgamatsang: a bona motlhabani wa Bafilisita a fologa mo thabeng, a setse a tsamaya fa mfapheng wa yona, a fologela mo leboeng a ntse a goelela Baiseraele mafoko a tshotlo. E ne e le monna yo motonatona wa seganka, yo Dafide a iseng a ke a bone yo o kana ka ene. O na a femetse mmele otlhe go tswa kwa molaleng le go fitlha kwa dinaong ka diaparo tsa tshipi tse di phatsimang, di ntse di re “peke peke”, ha a tsamaya mo letsatsing. Mo tlhogong o na a rwele helemeta ya kgotlho, mo seatleng a tshotse lerumo le lore lwa lona lo leng kana ka lepako. Thebe ya gagwe e ne e le kgolo thata, fa ebileng go no go batlega go re, monna a tsamaye fa pele ga gagwe, a e mo rwaletse.

Dafide jaanong a botsa a re: “Ké mang yo?” Ba mo raya ba re: “Ké Goliath wa Gate, motlhabani yo mogolo wa Bafilisita. E setse e le malatsi a a ma-

some a mane a ntse a dira jaana ka malatsi otlhe, a re, re mo romele monna yo o ka tľhabanang le ene. Mme ka go se ope, dintwa di ntse fela di lebane, di sa tľhabane." Dafide a re: "Loa reng ne!" A ruri loa re, ga a teng yo o ka tľhabanang le ene?"

Erile a sa ntse a rialo, Goliath a ema go lebagana le dintwa tsa Baisraele, a kua ka bogale a re: "Lo no lo bololelang go tľhabana? A ga ke Moflisita, mme lona, a ga lo batlhanka ba ga Saule? Kgethang monna, mme a a tle kwano go nna. Ha a nonofile go ka lwa le nna, a mpolaya, re tlaa nna batlhanka ba lona; mme ha nna nka mo fenya, ka mmolaya, lo tlaa nna batlhanka ba rona, lo re kgethela. Ke kgala lona dintwa tsa Baisraele kajeno; ka re, mpheng monna, gore re tľhabane mmogo!"

Karolo II.

Erile kgosi Saulo a utlwa mafoko ao, a swaba pelo. Banna botľhe ba Baiseraele bona yare ba bona monna yo, ba tľhaba, ba tľhogile thata. Dafide ene a re: "Mme Moflisitanyana yo e ka be e le eng, a lekang go kgala dintwa tsa Modimo o o tľshedileng?" Mme a tuka bogale. Banna bangwe ba ya go bolella kgosi kaga lekawana le le ntseng le botsolotsa kaga Moflisita yo, le ebleng le re, kę dithong go Baiseraele, ha Moflisita wa lesidi a ka roga dintwa tsa Modimo o o tľshedileng ka mkgwa oo. Saulo a roma go mmitša e sa le foo. Yare Dafide a fitľha fa pele ga Saulo, a raya kgosi a re: "A go se nne ope yo o kgaogang pelo ka ntlha ya gagwe; nna, motľhanka wa gago, ke tlaa ya go tľhabana le Moflisita yo."

Saulo a mo leba a re: "Ga oa nonofa go tľhabana le ene, gonne wena o sa le mosimane, mme ene kę motľhabani go tswa bokaung jwa gagwe." Dafide a raya Saulo a re: "Ekile yare ke disitse dinku tsa ga rre, ga tla tau le bere, tsa fitľha tsa tsaya nku mo letsomaneng; ka latela tau, ka e fola, ka ntsha nku mo molomong wa yona: yare e ntsogela, ka e

tshwara ka ditedu, ka e bolaya. Motlhanka wa gago o bolaile tau le bere ka bobedi jwa tsona, mme Mofilisita yo, o tlaa tshwana le nngwe ya tsona, gonne o rogile dintwa tsa Modimo o o tshedileng. Modimo o o nkgolotseng mo maroong a tau le a bere, o tlaa nkgolola le mo atleng tsa Mofilisita yo." Saulo a mo raya a re: "Tsamaya gee, a Modimo o nne nao."

Jaanong Saulo a apesa Dafide diaparo tsa gagwe tsa tlabano, a mo rwesa le kuane ya kgotlho. Mme yare Dafide a sena go tlama le tšhaka ya ga Saulo mo lethekeng, a leka go tsamaya, a fitlhela di mo imela, a raya Saulo a re: "Ga ke kgone go tsamaya ka tsona, gonne ga kea di tlwaela." Mme a di apola.

Jaanong Dafide a tsaya thobane mo atleng sa gagwe, a ya a ipatlela matlapana a matlhano a a borethe mo molatswaneng, a a lokela mo pateng ya gagwe ya badisa; motshekedi (seefamaeba) wa gagwe a o tshotse mo seatleng, mme a ya go atamela Mofilisita. Mofilisita le ene a ya go atamela Dafide, mokabathebe wa gagwe a tsamaya fa pele ga gagwe. Yare Mofilisita a leba Dafide, a mo nyatsa, ka a sa le lekau. Mme a mo raya a re: "A ke mpša; o tlang kwa go nna ka thobane?" A bua gape ka dithogako, a re: "Tlaa kwano, mme nama ya gago nna ke tlaa e naya dinonyane tsa legodimo le dibata tsa naga!"

Mme Dafide a mo leba a re: "O tla go nna ka tšhaka le ka lerumo le ka thebe; mme nna ke tla go wena mo ineng la ga Jehofa wa dintwa, eleng Modimo wa dintwa tsa Baiseraele o O o kgadileng. Tsatsi leno Modimo o tlaa go tsenya mo atleng sa me, mme ke tlaa go bolaya, ke go kgaola tlhogo, mme direpa tsa dintwa tsa Bafilisita ke tlaa di naya dinonyane tsa legodimo le dibata tsa naga ka lona tsatsi leno, gore lefatshe lotlhe le itse, ha go le Modimo mo Baiseraeleng! Mme kokwano yotlhe e e itse ha Modimo o boloka, mme eseng ka tšhaka le lerumo; gonne tlabano ké ya ona, mme o tlaa lo tsenya mo atleng tsa rona."

Ké ha Mofilisita a atamela go kgatlhantsha Dafide; Dafide ene a akofa a taboga, gore a kgatlhantshe Mofilisita. A tsenya letsogo mo pateng, a ntsha letlapana teng, a le baya mo tshekeding, a konopa, a itaya Mofilisita mo phatleng, letlapana la tsenella kwa teng ga phatla; mme Mofilisita a wela ka sefatlhago fa fatshe, a sule.

Jaanong Dafide a siana, a fitlha a ema mo Mofilisiteng, a somola tšhaka ya gagwe mo kgatleng, a mo kgaola tlhogo ka yona. Yare Bafilisita ba bona go re, senganka sa bona se sule, ba tshaba. Baiseraele ba ba latela ka tuduetso, ba ba bolaya, mme ga nna phenyo e kgolo mo Baiseraeleng.

Morago ga tllhabano Dafide a isiwa kwa kgosing, kgosi ya mo dira kgosana ya batllhabani ba bantsi; mme Dafide a se ka a tlhola a boela kwa gae, mme a ya go nna mo tlung ya kgosi.

33. ANDROKLESE LE TAU YA GAGWE

Bogologolo go kile ga bo go le mothapiwa mongwe, yo leina la gagwe e neng e le Androklese. Ka letsatsi le lengwe a thoba, a tshabela kwa sekakeng sa lefatshe la Afrika, a bona logaga lo logolo, a tsena mo go lona. Ka mo teng ga lona a fitlhela malao a tau, a boifa thata, a rata go tswa. Mme yare a leba mojako, a bona mong wa logaga a tsena. E ne e le tau e kgolo, mme e tsamaya ka maoto a mararo, la bone e le tshoeditse, gonne le ne le rurugile thata. Androklese a gopola go re, ké letsatsi la gagwe la bofelo.

Mme tau ya tlhaga e iketlile, ya fitlha ya tsholetsa lekoto la yona le le rurugileng, jaaka eketse e rata go re: "Motho, nthuse!" Androklese a tshwara lekoto la yona, a bona go le mmutlwa o moleele mo teng, ebile o tutetse. A e tlhomola mmutlwa oo, boladu jwa tswa, mme botlhoko jwa tau jwa ngotlega ka bonako. Tau jaanong ya lala fa dinaong tsa Androklese, ya mo latswa dinao ka sebakanyana. Erile e sena yo dira jalo, ya tswela kwa ntle, ya ba ya boa ka bonako, e tlhaga e rwele phologolo mo molomong wa yona, ya e baya fa dinaong tsa Androklese. Mme tau ya dira jalo ka malatsi otlhe.

Batho ba Androklese a ba thobetseng la bofelo ba mo tshwara, ba mo isa kwa Roma. Kwa teng ba mo sekisa, ba mo atholela go re, a bolawe ka go gagolwa ke ditau. Ka letsatsi le a tshwanetseng go swa ka lona, Kaisara le dikgosana tsa yona le batho ba diketekete ba

phuthegela mongobong wa ditau. Ba tsenya Androklese mo mongobong. Ga bo go tla tau e tona ka modumo o mogolo kwa go ene. Jaa-nong batho botlhe ba leba Androklese, gonne ba gopola go re, tau e tlaa mo gagoganyana ka bonako. Mme ga diragala se se gakgamatsang: tau, mo boemong jwa go tlolela mo go ene, ya ema sebakanyana e mo lebile; ya tloga ya mo atamela e foka ka mogatla, ya fitlha ya patlama fa pele ga gagwe, ya mo latswa dinao. Yare e tsoga foo, ya ema e bapile le Androklese, e lebile babogedi ka matlho a a bogale, e bopa.

Jaanong Kaisara a bitsa Androklese, a mmotsolotsa kaga tau e, le go re ké ka ntlhaa'ng, ha tau e sa mmolaya? Androklese e bolella Kaisara tsotlhe kaga tau, le kafa a tlwaelanyeng le yona ka teng. Ké ha Kaisara a mo golola, a mo naya le tau, gore a ye le yona kwa a ratang go ya teng. Mme batho ba Roma ka sebaka le sebaka ba ne ba tle ba bone Androklese a tsamaya le tau ya gagwe mo mebileng ya motse.

34. BOIKANYO JWA MOTLHANKA

Mo lefatsheng la Polande kwa Europa go kile ga bo go le monna wa mohumi, a na le motlhanka yo o bidioang Jakobe. Ka motlha mongwe monna yoo a etela kwa motseng wa Ostrowa ka selei se se gogwang ke pitse e le nngwe fela. Jakobe a pagama pitse ya bobedi, a tsamaya ka yona fa pele ga selei. E ne e le mariga, semathana se letse mo lefatsheng lotlhe, mme selei se thelela mo go sona, se sa imele

pitse. Ba ne ba tshwanetse go ralala sekgwa se se boteng, ebile se le bophara, mme bosigo bo setse bo tsenye.

Jaanong Jakobe a gakolla morena wa gagwe go re, bogolo ba lale mo ntlong ya baeti e e fa thoko ga sekgwa, ba se tsene mo go sona go le bosigo; gonne se nna diphiri tse dintsi, tse, mo marigeng di leng bogale thata, ka gonne di bolawa ke tlala. Mme monna yo, e ne e le wa mofuta wa barena ba ba sa ratang go amogela kgakollo, ha e tswa mo motlhan-keng. Le jaanong a galefa a re: "Kea bona, o lapile go pagama pitse, mme ga ke re sepe ka tseo, re tshwanetse ra fitlha kwa Ostrowo kajeno." Mme ba tswelela, ba sianisa dipitse thata.

Erile ba tseneletse sekgwa go se go kae, morena a utlwa sello se segolo kwa morago. Ha a gadima, a bona diphiri di latetse selei ka dikgatlho, sekgatlho sa ntlha se setse se le gaufi thata le bona. Jaanong a kua a re: "Jakoba Diphiri! Diphiri!" Jakobe ga a ka a araba ka lefoko lepe, o sala a boela kwa morago, gore a tsamae fa gare ga selei le diphiri. Jaanong a ntsha raboloro, a thuntshetsa gangwe le gape mo gare ga diphiri. Ka moo tsa salela kwa morago sebakanyana. A fellwa ke dibetsa. Diphiri tsa atamela gape, tsa losetsa go tlolela mo seleing.

Jaanong Jakobe a re: "Morena, ke tshwanetse go di naya pitse ya me, nna ka tla kwa go wena mo seleing." Morena a re: "Dira jaaka o bona!" Jakobe a tlolela mo seleing ka bonako, a tshwara pitse ya gagwe ka tomo, go ya diphiri di be di e wele go-dimo, di e je. Ka seo ga tshwana ekete ba tlaa di katoga, ba di sia. Mme erile go ise go fete sebaka, sekgatlho se sengwe sa diphiri sa be se setse se bonala gape. Di ne di tla di sianye, di lla, di batla go tlolela mo seleing. Mohumi a ikaya yo o latlhegileng.

Jakobe a mo raya a re: "Morena, jaanong ke tlaa go direla tiro ya bofelo mo ineng la Modimo. Dipone tsa motse wa Ostrowo ké tseele, ha nka thibela di

phiri sebakanyana, o tlaa fitlha pila kwa motseng. Solofela mosadi wa me le bana ba me. Tsamaya pila, o gopole Jakobe wa gago ka gale." A tsaya safole ya gagwe, a tlolela fa fatshe, a itigela gare ga diphiri.

Ga ntlha diphiri tsa tshoga, tsa boya ka morago; fela di boile ka pele, tsa wela mo go ene. Jakobe a leka go itlhabanela ka safole, le ha go ntse jalo tsa mo fenywa ka bontsi. Morena ene a tsena pila kwa motseng. A itlhaganela go phutha batho, le go boela kwa sekgweng. Erile ba fitlha kwa teng, ba fitlhela marapo fela e motlhanka wa gagwe wa boikanyo. Ona ba a phutha, ba a boloka. Mosadi le bana a ba solofela thata jaaka rrabona. Mme go tloga foo a fetoga, a nna molemo le bopelonomi go batlhanka ba gagwe. Mme Jakobe ene a mo gopola ka gale ka dikeledi le ka boikwatlhao.

35. AFRIKA, LEGAE LA ETSHO

1. Fatshe leno la bontate,
Afrika, le nkgatlha jang!
Mo go lona go monate,
Ga go le le le phalang.
Re goletse fatsheng leno,
Ké fa re go tlwaetseng.
Afrika, legae la etsho,
O re kgalha thata jang!

2. Botlhe ba e seng Batswana
Ké baeng mo fatsheng le;
Bao ba tswa kwa kgakala. —
Ga re ba merafe e:
Ya Europa, ya Asia,
Le ya kwa Amerika.
Afrika, legae la etsho,
O re kgalha thata jang!

3. Ee, Bakwena le Bakgatla,
 Bafurutshe le ba bang,
 Rona rotlhe re Batswana,
 Bana ba ga Afrika!
 Re ba puo e nngwe fela,
 Re utlwana pila jang!
 Afrika, legae la etsho,
 O re kgatlha thata jang!

36. KGOMO E E NESANG PULA

Karolo I.

Kwa bophirimatsatsi, go pota Kgalagadi ka kwa, go lefatshe le le bidiwang Lefatshe la Masarwa. Ga twe, ké lefatshe le go tlholegileng Masarwa le ditshwene mo go lona. Ebile ga twe, bogologolo tala go no go se pharologanyo fa gare ga Masarwa le ditshwene, e ne e le morafe o le mongwe fela. Ka sebaka se sengwe ebile morena wa morafe o, wa Masarwa le ditshwene, e ne e le monna yo motona wa Rotwe.

Mo lefatsheng leo la Masarwa ga twe, go kile ga nna lenyora le legolo thata. Metswedi yotlhe ya metsi e ne e kgadile le megobe e pšhele. Digwete le medi ya meribo le medi e mengwe, e Masarwa a neng a tle a e epe go itlosa lenyora ka matute a yona, e ne e fedile. Mekatane e e neng ya tle e phedise Masarwa sebaka sa dikgwedi mo ngwageng wa lenyora e ne e feditswe ke bontšhe (bontlokwe) le diphologolo tse di tshwerweng ke lenyora. Ditshwene le tsona di ne di utlwa botlhoko jwa lenyora. Di ne di nna mo dithabeng, di itse legaga le le nang le motswedi o o iseng o ke o kgale. Mme mo ngwageng oo le ona o no o se na metsi, ditshwene le tsona di le mo tlalelong e kgolo.

Ké ha Rotwe, monna yo motona yo e leng morena wa Masarwa le ditshwene, a tloga go re, a ye go batla kgomo e e nesang pula. O tsamaile sebaka se seleele ka tlala le lenyora, a ntse a batla kgomo eo. La bofelo a e bona, mme a e bolella kafa morafe wa gabo le wa Masarwa o bolawang ke lenyora le legolo ka teng, a e rapela go re, e tle go nesa pula mo lefatsheng la bona. Kgomo eo, ka e le pelotlhomogi, ya dumela go tsamaya le ene, gore e ba nesetse pula. Mme yare ka e le bonolo, ya se ka ya gopolela ope bosula, jaaka e sa dumele go re, le ba bangwe ba ka e gopolela bosula.

Kgomo le tshwene tsa tsamaya mmogo. Ha morena tshwene a lapa ka lenyora, kgomo e mo nne go anya maši a yona. Rotwe a kgatlhega thata. Kana botshwene ga se le ka go rata maši.

Erile tshwene e fitlha le kgomo mo lefatsheng la bona la Masarwa, ya tsamaisa kgomo le lefatshe lotlhe fa ba ratang go re, pula e ne teng. Gonne kgomo e ne e itse go nesa pula fela mo mafelong a e tsamaileng mo go ona ka nosi. Ba e dikolosa lefatshe lotlhe la bona. Ga twe, moa o o tswang mo dinkong tsa kgomo o no o fetoga mouane, mouane o fetoge maru, maru a tsholle metsi a pula. Erile jaanong kgomo e sena go tsamaya mo mafelong a otlhe a lefatshe, ya boela gae kwa ga yona, mme Masarwa le botshwene ba lebelela go bona tse di tlaa diragalang.

Ka tsatsi la kamoso ba bona maru a tlhatloga. Pula ya na, ya na, ya na. Lefatshe la nwa metsi, la itumela. Mekgatsha le melapo ya ela metsi, ya tlala. Bojang jwa tlhoga. Diphologolo tse di neng di tshabile leuba tsa boa. Batsomi ha ba boa kwa nageng, ba tlhage ba rwele dinama. Basadi ha ba tla gae mantsiboa, ba tlhage ba rwele digwete, le diroa, le maungo a dithare tsa naga. Tlalele e e tshabegang, e e neng e ba tletse ka leuba le le batlileng go ba bolaya, ya khutla, ga nna boitumelo jo bogolo.

Karolo II.

Ga goa ka ga feta sebaka se seleele, morena wa ditshwene le Masarwa a bo a sa tlhole a natefelwa ke dijo tse ba di jang; le metsi o na a fitlhela eketse a le bogalaka, a se monate. Ké go re, o na a gopotse maši a a monate a kgomo e e nesang pula, mme a duma ona. A ithaya a re, kgomo eo ke tshwanetse go e batla, ke tshwanetse go nwa maši a a monate-nate a yona gape, ga go ka mokgwa o mongwe. A ba a tlelwa ke mogopolo mongwe o o bosula, o ebi-leng a ikaeletse go re, o tshwanetse a ba a o dira-gatsa.

Jaanong a tloga go re, a ye go batla kgomo eo. A tsamaya, a tsamaya, a e fitlhela kwa kgakala thata, ebile e le mo lefatsheng la lenyora. A e dumedisa, le yona ya mo dumedisa ka boitumelo, ka e sa ntse e mo itse. Jaanong a e bolella, ha a sa bolo go e tlhologelelwa, a duma maši a yona. Ya mo dumelela go e anya. Erile a ntse a anya, kgomo e sa gopole bo-sula bope, a ntsha motsu o o tshasitsweng more o o bolayang, a e tlhaba mo mpeng ka ona. Kgomo ya tetesela, ya wela fa fatshe, ya swa.

Jaanong a ntsha thipa, a e kgaola thele, a wela ka yona mo tseleng, a boela gae, a ithaya a re, nka se ke ka tlhola ke tlhokile maši, le ha e le gangwe fela. Erile mo tseleng a kgalega, a re ke anya thele ele, mme ga se ka ga tswa sepe, le ha e le lerothodi le le lengwe fela la maši. A kopana le Masarwa a a tshotseng metsi a mekatane ka modutwana. A ba kopa go re, ba mo nose, ka a setse a swa ka lenyora. Ba mo naya, a isa modutwana molomong, a re kea nwa. Metsi a ngwega a ise a mo tsidifatse loleme, le ha e ka ne e le ka lerothodi le le lengwe fela.

Monna wa Rotwe a gakgamala, a tswelela. Jaanong a fitlha mo mafelong a pula e neleng mo go ona. A bona molatswana o ela metsi. A itatlhela fa fatshe a re, kea nwa. Metsi ao le ona a boa ka morago, a ngwega, a ise a a kgome ka molomo. A tlhoboga,

a tsamaya. Kwa pele a bona mogobe o tletse metsi. A ithaya a re, ke tlaa itathela mo go ona go re, ere metse a sa ntse a re, ke boa ka morago, a fitlhele ke setse ke nole. Mme a itigela mo go ona, a ya go wela mo mmung o o omeletseng, gonne metsi a ngwegile, a ile jaaka a pele.

Ké ha a tloga, a ikgoga a lapile, lenyora le mo fisa, go ya a goroge kwa gae kwa bathong ba'abo. A fitlha a wela fa pele ga bona a feletswe, a ba rapela a re: "Nnoseng! Mpheng metsi tlhe, kea swa!" Medutwana yotlhe mo gae e ne e tletse metsi. Fela erile ba'abo ba tsaya modutwana ba re, rea mo nosa, metsi a ngwega. Ba tsaya o mongwe, metsi a ngwega. Ba tsaya o mongwe gape, le ona a ngwega. Ba be ba fetsa medutwana yotlhe, ene a ise a bone go ka hupa metsi, le ha e le gangwe fela. Batho ba gkgamala, ba tseana, ba sa itse go re, go rileng. Ba bile ba tlelwa ke megopolo wa go re, monna yo, o tshwanetse a ba a dirile sa bosula, se badimo jaa-nong ba ratang go mmolaya ka ntlha ya sona.

Karolo III.

Erile monna a sena go lapologa mo moriting, batho ba gagwe ba mmotsa ba re: "Monna, kgomo ele e e nesang pula, a wa re, ga oa e bolaya ne?" O na a re, kea ganetsa, mme a tloga a bolela go re, o e bolaile. Ké ha ba mo raya ba re: "Tloga e sa le jaanong, o ye kwa setotong sa kgomo, o fitlhe o bee thele ya yona pula mo o e kgaotseng teng, o bine tikologang ya yona o ntse o re:

'Kgomo e e nesang pula,
Kgomo e e nesang pula,
Nna jaaka o no o ntse! Rula!

O sule, ha o sa dire jaaka re go boleletse."

Morena wa ditshwene, le ha a na a koafaditswe ke mosepele le lenyora, a boela kwa kgomong. Yare a fitlha fa setotong, a baya thele mo bonnong jwa yona, a bina a re:

“Kgomo e e nesang pula,
Kgomo e e nesang pula,
Nna jaaka o no o ntse! Rula!”

Erile a ntse a opela a bona kgomo e tshikinyega, le thele e kgomaragana le kgomo. Yare ntho e sena go fola, kgomo ya tsoga. Mme ya mo leba ka bohutsana, gonne o na a e diretse bosula ka go e bolaya, yona e ba diretse molemo o mogolo wa go nesa pula. Monna jaanong a boya ka potlako, gonne o na a itse go re, fa mekgorong ya Masarwa e a e fetileng mo tseleng o tlaa bona metsi go itlosa lenyora le legolo le le mmolayang.

A tsamaya, a nna a tsamaya. Mme yare a ise a fitlhe mekgorong ele, pula ya simolla go na; ya tsholla metsi a magolo, melapo le dinoka tsa tlala. Monna wa Rotwe a nwa, a ba a kgwelwa. Kwa pele a fitlha fa molapong o o tletseng thata. A re, kea tshela, mme metsi a mo tsaya. A itshwarella ka setlhare se se tlhageletseng mo metsing, a namela kwa dikaleng tsa sona. Metsi a gola, a ba a kona setlhare seo, mogatla wa gagwe wa ba nwela mo metsing. Metsi a nna a oketsega. Dirope le tsona tsa nwela, metsi a ba a mo tshwara le ka mafatlha. La bofelo le tlhogo ya nwela, gwa tlhagella dinko fela.

Monnana, yare ka a tshogile thata, a kgomarela setlhare ka thata yotlhe. Metsi a mo tsubutla, a se kgomarela. Metsi a mo thukhutha, a tshwara thata. O na a sa tlhole a dumela go re, o ka phologa. Mo tlalelong e kgolo ya gagwe a gopola kgomo e e nesang pula, a lemoga ha e le yona e e mo tseletseng mo kotsing e, gore e ipusolotse bosula bo ene a bo diretseng yona ka go e bolaya. Erile jaanong a ikwatlhaela bosula jo a bo diretseng kgomo.

a bona metsi a ngotlega, a ba a feta a otlhe. A fologa mo setlhareng a ya gae, a ba a fitlha kwa setšhabeng sa ga gabo.

Jaanong motho o na a ka re, monna o tlaa baka, a sa tlhola a eletsa maši; le bana ba gagwe a ba kaela, gore ba se ka ba eletsa maši ka gope, ba itumelele metsi fela a a nesiwang ke kgomo ya pula. Go no go sa nna jalo. Monna ka metlha o na a ntse a boka maši a a monatenate fa pele ga setšhaba sa'abo. Ké ka mokgwa oo le kajeno ditshwene di sa ntseng di rata maši thata. Kana ha di ka fitlhela dipodi le dinku mo nageng di se na modisa, dia di tshwenya, di leka go di anya.

37. TSELA YA BODIKOLOGA YA METSI

Mo lefatsheng go kgatampi e kgolo thata, e metsi a otlhe a lefatšhe a phuthegelang mo go yona. Kgatampi eo, gongwe phuthego eo ya metsi e bidiwa lewatle. Lewatle leo le tshwanetse go tlamela mafatshe a otlhe-otlhe ka metsi ka ngwaga le ngwaga. Jaanong se se gakgamatsang ké se: metsi ao a lewatle a fitlha jang kwa mafatsheng a a kgakala thata le lona? Le gona, a fitlha jang kwa godimo, gore a tle a nose majang le ditlhare tse di mo ditšhabeng tse di goletseng kwa godimo?

Modimo o beile letsatsi mo loaping. Letsatsi le, ha le isa marang a lona a a bollo mo metsing a mawatlle, lea a fetola, gore a nne mouane o o tlhatlogelang kwa godimo mo loaping. Ké fela jaaka metsi a pitsa, ha a bedisiwa ke mollo, metsi a fetoge mouane o o tswang mo pitseng o tlhatlogela kwa godimo. Legale mouane o o dirwang ke letsatsi ké o mosesasesane, o leitlho la motho le sa o boneng.

Ha kwa loaping mouane oo o kokotlegetse, oa kgo-tlhagana, e nne maru. Maru a rwele metsi a matona. Metsi a otlhe ao a ntshitswe ke letsatsi mo lewatleng.

Ha maru ao le ona a kgotlhagana, a le maima, a le matsho, metsi a a mo go ona aa tshwaragana, e nne marothodi a jaanong a welang kwa tlase mo lefatsheng, e le pula. Maru a tsewa ke phefo, e a fokele kwa mafatsheng a a kgakala thata le lewatle, gore pula e e tswang mo go ona e nose diphedi tsotlhe mo lefatsheng, le dilo tsotlhe tse di tlhogang mo go lona.

Metsi a pula, ha a wela mo lefatsheng, bontsi jwa ona a tsenella mo mmung, e re mo mfapheng wa dithaba a tswele, e bee moedi. Meedi ha e kopana e nna dinokana. Dinokana kwa pele le tsona dia kopana, e nne dinoka tse di busetsang metsi ale kwa lewatleng gape. Mo tseleng ya ona ya go boela lewatleng a dira tiro e kgolo. Batho re apaya ka ona, rea tlhapa, rea tlhatswa, re nosetsa masimo, re tsamaisa ditshilo, e ntse e le ka metsi ao. Re be re a rwadise mekoro le dikepe go isa dithoto tsa rona le rona ka nosi kwa mafatsheng a a kgakala, le go re tsetsa dithoto tsa mafatshe ao.

Ha pula e na thata, metsi ga a ka a tsenella mo mmung a otlhe, gonne a mantsi thata. Foo jaanong a tlatsa dinoka, fa gongwe a ba a tswele kwa lebaleng. Goa tle go diragale go re, a ba a phaile matlo a a neng a agilwe gaufi le dinoka, a epolle ditlhare tse di mo dintshing tsa tsona, mme a fete a boele lewatleng, le letsatsi le a ntshitseng mo go lona.

Ha motho a lebile metsi a magolo a noka e e tletseng thata, a a bonye ha a tswa mo marung, oa tle a gagamale go re, maru a ka tshola jang metsi a a kanakana! Lefoko la Modimo la re: "Modimo o bofa metsi mo marung a a kwenneng a ona, mme leru le sa phanyege tlase ga ona." Ké tiro e e gagamatso ya Modimo, Mothatlotlhe, ha maru a ka rwala metsi a a bokete jo bo kana. Ké kgamatso gape, ha metsi a a tlholang a ntshiwa ke letsatsi mo lewatleng, a boela gape kwa go lona, gore le se pšhe, le gona gore go se latlhege lerothodi la metsi, le ha e le le le lengwe fela.

38. BOGOLO JWA LEFATSHE

A o kile wa botsa letsatsi go re, le ya kae, ha mantsiboa le tikela ka dithaba? Ha le kabo le itse go bua, le ne le tlaa go araba le re: "Le kwa mora-go ga dithaba tse ke tiketseng ka tsona go batho ba ke tshwanetseng go ba bonegela, gore ba kgone go dira ditiro tsa bona. Ka marang a me le kwa teng ke thuthufatsa lefatshe, gore ditlhare le mjang le mabele le tse dingwe di tlhoge pila go tlamela batho le diphedi tsotlhe."

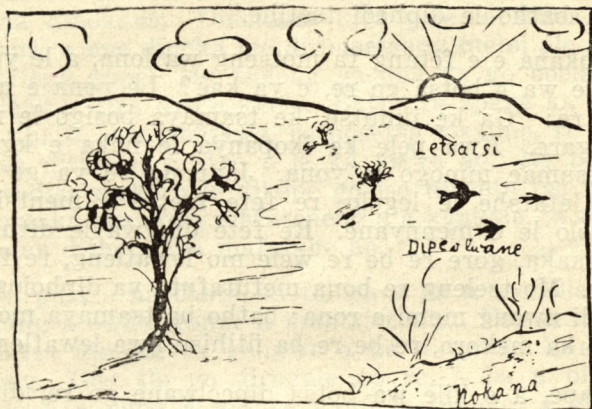
Nokana e e fetang fa motseng wa lona, a le yona o kile wa e botsa go re, e ya kae? Le yona e ne e tlaa re: "Ga ke ikhutse, ke tsamaya bosigo le motshegare. Kwa pele ke ikopanya le noka e kgolo, ke tsamae mmogo le yona. Jaanong re ya go ralala lefatshe le legolo, re fete metse e mentsi, e megolo le e mennyane. Re fete dikgwa le dithaba le dikaka, gore re be re wele mo lewatlang, re felle teng. Mo tseleng re bona mefutafuta ya diphologolo tse di nwang metsi a rona: batho ba tsamaya mo go rona ka mekoro, re be re ba fitlhise kwa lewatlang."

Gape, a o kile wa botsa dipeolwane go re, di ya kae, ha o di bona di kgobokanye ka masomosomo, ha mariga a atamela, di ipaakanya go fudugela kwa mafatsheng a a bothitho? Le tsona di ne di tlaa go raya di re: "Re ralala mafatshe a mantsi a magolo, re tlola dithaba le dinoka le lewatle go ya re be re fitlhe kwa mafatsheng a a kgakala, a a bothitho. Kwa teng re tlaa nna go fitlhela mariga a ba a fete, gore re boele kwano gape."

Ha o kabo o na le go tsamaya le dipeolwane tseo, gongwe le nokana ele, gongwe le letsatsi lele, o no o tlaa bona dilo dintshintsi tse di gakgamatsang. O no o tlaa bona dithaba tse dikgolo, tse dingwe tsa tsona dia beng di fitlhe kwa marung, ditlhora tsa tsona di khurumeditse ke semathana. O no o tlaa bona dinoka tse dikgolo, tse go tsamayang dikepe mo

go tsona; dikwena le dikubu di tshameka mo go tsona. O no o tlaa bona le dikgwa tse dikgolo thata, tse di tletseng mefutafuta ya diphologolo. Ruri, o no o tlaa lemoga go re, lefatshe la Modimo le legolo.

Go phela mamolione a batho mo go lona ba mefutafuta kafa popegong le kafa mmaleng le kafa dipuong. Europa ké lefatshe la batho basweu. Legale le ditšhabatšhaba tse dintsi, tse sengwe le se-

ngwe sa tsona se ipuelang puo ya sona. Asia ké lefatshe la batho ba basetlha, Maarabia le Machina, le ba bangwe. Ebile ké lefatshe la batho ba mmala o mofitshwa, Maindia le ba bangwe. Amerika ké lefatshe la Maindiana, batho ba ba mmala o o batlileng go tshwana le bohunou jwa kgomo. Legale morafe oo o batlile go nyelela, go sa phela bathonyana ba se kae ba ona. Kajeno bontsi jwa batho ba Amerika ké batho basweu. Afrika ké lefatshe la batho batsho. Go phela ditšhaba tsa makgolokgolo tsa batho batsho mo Afrika otlhe, tse sengwe le sengwe sa tsona se buang puo ya sona. Beibele e setse e fetoletswe mo dipuong tsa batho batsho tse di ka baang lekgolo.

Mafatshe a mantsi ké a a bollo thata, ga go ko go bonala serame mo go ona, le ha e le gangwe fela. Fela mafatshe ao a na le malwetse a mantsi thata. A mangwe ké a a maruru thata, a a khurumeditsweng ke semathana mariga otlhe. Le ha go ntse jalo lefatshe lengwe le lengwe le na le molemo wa lona o o itumedisang banni ba lona. Modimo o a dirile jalo.

39. MOLEMO WA THUTO

1. Bana, ha lo ruteBILE,
Lo letlhogonolo jang!
Lo letlhogonolo jang!
Gonne foo lo thuseBILE,
Lo itse tse di phedisang.
Thuto e molemo jang!
Ké e e tlhalefisang.
Wele wele wele wee!
Wele wele wele wee!
Jalo lo tlhoafaleng
Go ithuta tse di teng
Wele wele wele wele wele wee!
Ithuteng! Ithuteng! Fatlhogang!
2. Mo mesong, ha lo tsogile,
Foo lo tlhape mo matlhong!
Foo lo tlhape mo matlhong!
Ere tshipi, ha e llile
Lo ye gona sekolong.
Thuto e molemo jang!
Ké e e tlhalefisang.
Wele wele wele wee!

Wele wele wele wee!
Jalo lo tlhoafaleng
Go ithuta tse di teng
Wele wele wele wele wele wee!
Ithuteng! Ithuteng! Fatlhogang!

3. Buka lo se di tlogele,
Le matlapa a ' kwalang!
Le matlapa a ' kwalang!
Sekolong lo utlwelele
Tse lo tlaa di rutiwang!
Thuto di molemo jang!
Ké tse di tlhalefisang.
Wele wele wele wee!
Wele wele wele wee!
Jalo lo tlhoafaleng
Go ithuta tse di teng
Wele wele wele wele wele wee!
Wele wele wele wele wele wee!
Ithuteng! Ithuteng! Fatlhogang!

4. Ha kamoso lo feditse
Thuto tsotlhe sekolong,
Thuto tsotlhe sekolong,
Foo lo tlaa bo lo tiisitswe
Go itshola bophelong.
Thuto di molemo jang!
Ké tse di tlhalefisang.
Wele wele wele wee!
Wele wele wele wee!
Jalo lo tlhoafaleng
Go ithuta tse di teng
Wele wele wele wele wele wee!
Ithuteng! Ithuteng! Fatlhogang!

40. KOPO

1. Sala tlhe le rona, wena,
Jesu yo o rategang!
Rea go kopa, ao, Morena,
Ka o le molemo jang!
Sala tlhe le rona, wena,
Jesu yo o rategang!
2. Re utlwile metlha yotlhe
Thuto tsotlhe mo s'kolong;
Mme ra itumela gotlhe,
Ra di tshola mo pelong.
Re utlwile metlha yotlhe
Thuto tsotlhe mo s'kolong.
3. Jaana rea phatlalala,
Re ya gae bagolong,
Go ikhutsa, go etela
Gotlhe, kwa re go ratang.
Jaana rea phatlalala,
Re ya gae bagolong.
4. Sala tlhe le rona, wena,
Jesu yo o rategang!
Rea go kopa, ao, Morena,
Ka o le molemo jang!
Sala tlhe le rona, wena,
Jesu yo o rategang.

DITLHOGO TSA DITEMA

No.		Tsebe
1.	Mofatlhosi	3
2.	Kgosi e e molemo	4
3.	Tomase Motlapa	5
4.	Tsa kwa Sekolong	6
5.	Phokobye le Maudu le Phiri	7
6.	Tshetlo	9
7.	Tshetlo le Senwaboropi	10
8.	Mamanthane	12
9.	Mamanthane gape	14
10.	Modimo o bakwa ga kaé?	15
11.	Sebua maaka ga se dumelwe	16
12.	Tinte! Tinte!	17
13.	Noolwane	18
14.	Dithupa tse di supang	19
15.	Poko ya kutlwano	21
16.	Mpša ya boikano	21
17.	Selelo sa Mmutla	23
18.	Diane tsa bagologolo	25
19.	Mophelanosi	25
20.	Phokojwe le legakabe	26
21.	Molemi	28
22.	Sefela sa Selemo	30
23.	Lehumo le tshimong	31
24.	Phiri le motho	32
25.	Se Modimo o se dirang, se molemo ka gale	34
26.	Phefo ya Borwa le Letsatsi	35
27.	Dilepe	36
28.	Letsatsi le tswa kae?	38
29.	Mmutla o forile Tlou le Leruarua	42

No.		Tsebe
30.	Tse ke nang natso	44
31.	Diaparo di tswa kae?	45
32.	Dafide le Goliath	49
33.	Androkles le tau ya gagwe	54
34.	Boikanyo jwa motlhanka	55
35.	Afrika, legae la etsho	57
36.	Kgomo e e nesang pula	58
37.	Tsela ya bodikologa ya metsi	63
38.	Bogolo jwa lefatshe	65
39.	Molemo wa thuto	67
40.	Kopo	69